

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamista. Ehdotettu rikoslain 8 luku sisältäisi säännökset syyteoikeuden vanhentumisesta, täytäntöönpanon raukeamisesta ajan kulumisen vuoksi sekä rikoksesta tuomitun kuoleman vaikutuksesta täytäntöönpanoon. Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

Ehdotetut säännökset perustuvat olennaisilta osin nykyiseen lainsäädäntöön. Tärkein uudistus olisi mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö	4
2.2. Oikeusvertailua	6
Yleistä	6
Yleiset syyteoikeuden vanhentumisajat	6
Erityisiä syyteoikeuden vanhentumisaikoja	8
Syyteoikeuden vanhentumisen alkaminen	8
Syyteoikeuden vanhentumisen lykkäytyminen	8
Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen	9
Syyteoikeuden vanhentumisan jatkaminen	9
Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen	10
Vankeusrangaistuksen raukeaminen	10
Sakkorangaistuksen raukeaminen	11
2.3. Nykytilan arviointi	11
3. Poikkeuksellisen myöhään ilmi tulevat rikokset	13
4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	14
5. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	15
6. Asian valmistelu	15
7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1. Lakiehdotusten perustelut	16
1.1. Rikoslaki	16
8 luku. Vanhentumisesta	16
1 §. Syyteoikeuden vanhentuminen	16
2 §. Syyteoikeuden vanhentumisan alkaminen	19
3 §. Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen	20
4 §. Syyteoikeuden vanhentumisan jatkaminen	21
5 §. Menettely syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatkettaessa	23
6 §. Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen	24
7 §. Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentuminen	25
8 §. Asetetun uhkasakon vanhentuminen	25
9 §. Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen	26
10 §. Vankeusrangaistuksen raukeaminen	26
11 §. Yhdyskuntapalvelun raukeaminen	26
12 §. Täytäntöönpanon raukeaminen eräissä tapauksissa	27
13 §. Sakkorangaistuksen raukeaminen	27
14 §. Menettämisseuraamuksen raukeaminen	27
15 §. Ulosmittauksen vaikutus	28
16 §. Kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon	28
17 §. Viittaussäännös	29

9 luku. Oikeushenkilön rangaistusvastuusta	29
9 §. Vanhentuminen	29
48 luku. Ympäristörikoksista	29
8 §. Vanhentuminen	29
1.2. Laki yhdyskuntapalvelusta	29
1.3. Laki ehdollisesta rangaistuksesta	29
2. Voimaantulo	29

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki rikoslain muuttamisesta	30
2. Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentin kumoamisesta	33
3. Laki ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:n kumoamisesta	34

LIITE

Rinnakkaistekstit

1. Laki rikoslain muuttamisesta	35
2. Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentin kumoamisesta	44
3. Laki ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:n kumoamisesta	45

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Rikosoikeudelliselle vanhentumiselle voidaan esittää useita eri perusteita. Rikosoikeudellisen järjestelmän tavoitteena oleva yleisestävyys ei yleensä edellytä hyvin vanhojen rikosten rankaisemista, vaan pikemmin rikoksesta suhteellisen lyhyen ajan kuluessa seuraavaa rangaistusta. Rikollisen teon herättämän huomion mentyä ohi vaatimukset syyllisen rankaisemisesta vähitellen heikentyvät. Myös rikoksesta kärsimään joutuneiden tuntema hyvitystarve useimmiten vähenee ajan myötä. Jos syyllinen on teon jälkeen elänyt tekemättä rikoksia, syytteen nostaminen hyvin vanhasta teosta saattaa tuntua kohtuuttomalta. Vanhentumista voidaan perustella myös oikeusturvasyillä. Mitä pidempi aika rikoksesta kuluu, sitä vaikeampaa on hankkia luotettavaa näyttöä tapahtuneesta. Lisäksi on järkevää keskittää rikosten selvittämisen pääpaino tuoreimpiin tekoihin, koska järjestelmän voimavarat ovat rajalliset. Kaikkiaan vanhentuminen onkin rikosoikeudellisen järjestelmän vakiintunut osa, jota ei ole asetettu kyseenalaiseksi.

Mitä lievempi rikos on, sen nopeammin saavutetaan vaihe, jolloin syytteen nostaminen olisi epätarkoituksenmukaista tai kohtuutonta. Rikosoikeudellinen vanhentumisjärjestelmä perustuukin yleensä siihen, että vähäiset rikokset vanhentuvat vakavia nopeammin.

Rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistaminen on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Nykyinen säännöstö on pääosin tarkoituksenmukainen, eikä sen soveltamisessa ole esiintynyt merkittäviä ongelmia. Esitys rakentuu keskeisesti voimassa olevan lainsäädännön pohjalta. Merkittävin uudistus olisi mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

Ehdotetussa vanhentumista koskevassa rikoslain (39/1889) luvussa säädettäisiin syyteoikeuden vanhentumisen ohella rangaistuksen tuomitsemisen estävästä ehdottomasta vanhentumisajasta sekä ajasta, jossa eri rangaistukset raukeavat, mikäli niitä ei panna täytäntöön. Myös rikoksesta tuomitun kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon säänneltäisiin rikosoikeudellista vanhentumista koskevassa luvussa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö

Vanhentumista koskeva rikoslain 8 luku on suhteellisen uusi, vuodelta 1973. Lukuun on sittemmin tehty eräitä pieniä muutoksia, jotka eivät kuitenkaan ole muuttaneet sen rakennetta.

Luvun 1 § koskee syyteoikeuden vanhentumisaikaa, joka on porrastettu rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen mukaan neljään luokkaan. Rangaistusta ei saa tuomita, ellei syytettä ole nostettu

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on vapausrangaistusta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,

2) kymmenessä vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta yli kahden vuoden ja enintään kahdeksan vuotta,

3) viidessä vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta yli vuoden ja enintään kaksi vuotta, ja

4) kahdessa vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta enintään vuosi tai sakkoa.

Jos rikoksesta voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus, syyteoikeus ei vanhennu. Erikseen on säädetty virkarikosten lyhimmäksi vanhentumisajaksi viisi vuotta.

Luvun 2 §:n mukaan syyte katsotaan nostetuksi, kun syytettävä on laillisesti kutsuttu vastaamaan tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti saapuvilla ollessaan tehty rangaistusvaatimus. Syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syytettä ei jatketa, on vanhentumisen kannalta merkityksetön.

Se, mistä ajankohdasta 1 §:ssä tarkoitetut määräajat lasketaan, määritellään 3 §:ssä. Lähtökohtana on rikoksen tekopäivä. Jos määrätty seuraus on edellytyksenä teon rangaistavuudelle, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä. Pykälän 2 momentissa on erityissäännös syyteoikeuden vanhentumisajan laskemisesta, jos kysymys on 18 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta aviosopimukseen pettämisestä.

Luvun 4 §:ää muutettiin säädettäessä uusi 7 luku yhteisestä rangaistuksesta. Jos sama teko käsittää useita rikoksia, rangaistuksen saa tuomita kaikista rikoksista niin kauan

kuin sen saa tuomita jostakin niistä.

Säännökset rangaistuksen tuomitsemisen vanhentumisesta ovat 5 §:ssä. Ne ovat tarpeen niissä tilanteissa, joissa syyte on nostettu määräajassa, mutta lopullisen ratkaisun saaminen jutussa jostain syystä viivästyy. Tuomitsemisen estävä ehdoton määräaika on 15 vuotta, jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on vapausrangaistusta enintään kaksi vuotta, virantoimituksesta erottaminen tai sakkoa, ja 30 vuotta, jos enimmäisrangaistus on ankarampi. (Virantoimituksesta erottaminen poistettiin rikosoikeudellisesta seuraamusjärjestelmästä virkarikoslainsäädännön uudistuksen yhteydessä.) Ehdoton määräaika ei koske rikoksia, joista voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus.

Erityinen asianomistajarikoksia koskeva vanhentumissäännös on 6 §:ssä. Rangaistusta tällaisesta rikoksesta ei saa tuomita, ellei asianomistaja ole nostanut syytettä tai esittänyt syyttämispyyntöä yhdessä vuodessa siitä päivästä, jolloin hän sai tiedon rikoksesta ja sen tekijästä. Pykälässä säädetään myös muun muassa kuolleen asianomistajan oikeudenomistajille asetetusta vastaavasta määräajasta.

Menettämisseuraamuksesta on säädetty 7 §:ssä. Sitä ei saa tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. Menettämisseuraamusta koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta. Tiettyjä, pykälässä tarkemmin määriteltyjä esineitä tai aineita koskeva menettämisaika ei vanhennu.

Viittaussäännös rangaistusmääräysmenettelyä koskeviin erityisiin vanhentumissäännöksiin on 8 §:ssä.

Luvun 9—13 § sisältävät säännökset tuomittujen rangaistusten raukeamisesta. Luvun 9 §:ssä säädetään vankeusrangaistuksen raukeamisesta, mikäli sen täytäntöönpano ei ole alkanut rangaistuksen pituuden mukaan määräytyvässä ajassa lainvoimaisen tuomion antamispäivästä. Vankeusrangaistus raukeaa

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rangaistus on määräaikainen ja yli kahdeksan vuotta,

2) viidessätoista vuodessa, jos rangaistus on yli neljä ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenessä vuodessa, jos rangaistus on yli vuoden ja enintään neljä vuotta, ja

4) viidessä vuodessa, jos rangaistus on enintään vuosi.

Elinkautinen vankeusrangaistus ei vanhennu. Sakon muuntorangaistus raukeaa, jollei

sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoimaisen tuomion antamisesta. Sakkoa koskeva vastaava määräaika on viisi vuotta (11 §) ja menettämisseuraamusta koskeva kymmenen vuotta (12 §).

Luvun 10 § sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä 9 §:n määräaikaisten soveltamisesta, jos vankeusrangaistuksen tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaan vapautteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa. Ulosmittauksen vaikutuksesta sakon ja menettämis-seuraamuksen täytäntöönpanon rautessa säädetään 13 §:ssä.

Luvun lopussa (14 ja 15 §) on säännökset seuraamusten raukeamisesta tuomitun kuollessa. Luvun 15 §:ssä säädetään myös, milloin kuolinpesä joutuu vastuuseen menettämis-seuraamuksesta.

Vanhentumista koskevia säännöksiä on myös muissa rikoslain luvuissa. Oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään 9 luvussa. Jos rikoksentekijälle ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta, ei myöskään oikeushenkilöä, jonka puolesta tai hyväksi hän on toiminut, saa tuomita rangaistukseen. Yhteisösakkoa koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta (9 §). Pykälässä säädetään myös tuomitun yhteisösakon täytäntöönpanon raukeamisesta.

"Kuolleen miehen muiston häväiseminen" on säädetty rangaistavaksi 27 luvun 4 §:ssä. Sen 2 momentin mukaan jos se, jota vastaan soimaus tehtiin, on ollut kuollessa kaksikymmentä vuotta taikka enemmän aikaa, olkoon oikeus syyttää kunnianloukkauksesta rauennut. Kunnianloukkausta koskevien säännösten uudistamiseksi annetussa, sittemmin rauenneessa hallituksen esityksessä (HE 239/1997 vp) ei ehdotettu enää vastaavalaista sääntelyä.

Ympäristörikoksista on säädetty 48 luvussa. Sen 8 §:ssä säädetään, että muiden ympäristörikosten kuin ympäristörikkomuksen lyhin vanhentumisaika on kymmenen vuotta.

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain (1055/1996) 5 §:n 3 momentin mukaan yhdyskuntapalvelu raukeaa samoin kuin sitä vastaava vankeusrangaistus rikoslain 8 luvun mukaan.

Nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain (1058/1996) 4 §:n 4 momentin mukaan nuorisorangaistus raukeaa, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Hallituksen esityksen (HE

109/1996 vp) mukaan kolmen vuoden kuluttua nuorisorangaistuksen tuomitsemisesta tuomittu on 18—20-vuotias eikä kolmen vuoden takaisen nuorisorangaistuksen täytäntöönpano enää ole tarkoituksenmukaista.

Rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 11 §:ssä on vanhentumista koskevia säännöksiä. Rangaistusmääräystä ei saa antaa, jos rangaistusvaatimusta ei ole annettu tiedoksi ennen kuin syyteoikeus on rikoslain 8 luvun säännösten nojalla vanhentunut. Rangaistusmääräyksen antaminen on kielletty myös silloin, jos rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta on kulunut enemmän kuin yksi vuosi.

Rikesakkolain (66/1983) 10 §:n 1 momentin mukaan rikesakko raukeaa, jollei sitä koskevaa määräystä ole annettu tiedoksi kolmen kuukauden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Rikesakon täytäntöönpanon vanhentumisesta on voimassa, mitä tuomitun sakon täytäntöönpanon vanhentumisesta on säädetty (21 §).

Sotilaskurinpitolaain (331/1983) 6 §:n 1 momentin mukaan rikosoikeudellista vanhentumista koskevia säännöksiä sovellettaessa rinnastetaan kurinpitörangaistus sakkoon. Pykälän 2 momentissa säädetään, että kurinpitomenettelyä ei kuitenkaan saa panna viireille sen jälkeen, kun vuosi on kulunut rikoksen tekemisestä.

Myös ehdollisesta rangaistuksesta annettusalaissa (135/1976) on vanhentumista sivuavia säännöksiä. Lain 4 §:n mukaan tuomioistuim voi määrätä ehdollisen rangaistuksen pantavaksi täytäntöön, jos ehdolliseen rangaistukseen tuomittu tekee koetusajana uuden rikoksen, josta hänet olisi tuomittava vankeusrangaistukseen. Syyte rikoksesta on kuitenkin nostettava viimeistään vuoden kuluessa koetusajan päättymisestä. Jos ehdollista rangaistusta ei ole 4 §:n mukaan määrätty täytäntöön pantavaksi, on rangaistus

rauenut (6 §). Jos ehdollinen rangaistus on määrätty pantavaksi täytäntöön, on rikoslain 8 luvun 9 §:ssä mainittu aika laskettava täytäntöönpanoa koskevan lainvoimaisen tuomion antamispäivästä (8 §).

2.2. Oikeusvertailua

Yleistä

Rikosoikeudellista vanhentumista käsiteltiin Pohjoismaiden rikosoikeuskomiteassa vuosina 1964—1966. Komitea antoi vuonna 1967 asiasta mietinnön. Pohjoismaiden vanhentumislainsäädäntö onkin varsin yhdenmukainen ja suunnilleen yhtä vanha. Ruotsin rikosoikeudellista vanhentumista koskeva lainsäädäntö on pääosin vuodelta 1962, ja se tuli muun rikoslain tavoin voimaan vuoden 1965 alussa. Tanskan lainsäädäntö uudistettiin vuonna 1967 ja Norjan vuonna 1972. Vertailussa tarkastellaan pohjoismaiden lisäksi Saksan, Itävallan ja Ranskan lainsäädäntöä.

Yleiset syyteoikeuden vanhentumisajat

Vertailuun valituissa maissa syytteen vanhentumisaika on yleensä porrastettu enimmäisrangaistuksen mukaan. Ranskassa porrastus perustuu rikoksen vakavuusasteen mukaiseen jaotteluun (crimes, délits, contraventions).

Vertailua vaikeuttaa vaihteleva enimmäisrangaistusten porrastus. Silti voidaan sanoa, että Ranskaa lukuun ottamatta vanhentumisajat ovat melko yhteneväisiä. Ranskan vanhentumisajojen suhteellinen lyhyys johtune osaksi siitä, että niiden porrastus ei perustu enimmäisrangaistuksiin. Suomi ja Ruotsi, Norja ja Tanska sekä Saksa ja Itävalta muodostavat keskenään varsin yhtenevät parit.

Yleiset syyteoikeuden vanhentumisajat

Rikoksen enimmäis- rangaistus	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Saksa	Itävalta	Ranska
Sakko							1 v
Sakko tai 6 kk vankeutta						1 v	
Sakko tai 1 v vankeutta	2 v	2 v	2 v	2 v	3 v		
1 v vankeutta						3 v	
2 v vankeutta	5 v	5 v					
4 v vankeutta			5 v	5 v			
5 v vankeutta					5 v	5 v	
8 v vankeutta	10 v	10 v					
Määräaika (yli 8 v) vankeutta	20 v	15 v					
10 v vankeutta			10 v	10 v	10 v	10 v	3 v
Määräaika (yli 10 v) vankeutta				15 v	20 v	20 v	
15 v vankeutta			15 v				
21 v vankeutta			25 v				
Vankeutta elinkaudeksi	Ei vanh.	25 v	(Ei voi tuomita)	Ei vanh.	30 v	Ei vanh.	10 v

Erityisiä syyteoikeuden vanhentumisaikoja

Verorikoksille on säädetty Ruotsissa viiden vuoden ja Norjassa kolmen vuoden erityinen vanhentumisminimi. Tanskassa on eräille taloudellisille rikoksille säädetty säännönmukaista pidempi vanhentumisaika. Esimerkiksi törkeän veropetoksen vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Myös Tanskan erityislainsäädännössä on säädetty runsaasti säännönmukaista pitempiä vanhentumisaikoja. Lisäksi Tanskassa 1. päivänä kesäkuuta 1997 voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan erityinen kymmenen vuoden vanhentumisaika koskee myös erästä alaikäisiin kohdistuvien seksuaalirikosten tyyppiä, jossa säännönmukainen vanhentumisaika on viisi vuotta.

Norjassa ja Tanskassa on myös asianomistajan syyteoikeutta koskevia säännöksiä. Kuuden kuukauden vanhentumisaika alkaa kulua silloin, kun asianomistaja on saanut sellaisen tiedon, että hänellä on riittävästi perusteita pyytää rikoksen syytteeseenpanoa.

Saksassa syyteoikeus kansanmurhasta ja murhasta ei vanhennu. Ranskassa vanhentumattomia ovat rikokset ihmisyyttä vastaan.

Ranskan erityisistä vanhentumisaajoista voi mainita, että vaalirikosten vanhentumisaika on kuusi kuukautta vaalituloksen julistamisesta. Painotuotteella tehty rikos tai rikkomus vanhentuu kolmessa kuukaudessa. Huuhausainerikosten vanhentumisaika on puolestaan yleisten säännösten perusteella määrittyvää pitempi, kymmenen vuotta.

Syyteoikeuden vanhentumisen alkaminen

Yleensä vanhentumisaika alkaa tekopäivästä tai lainvastaisen toiminnan päättymisestä. Tästä pääsäännöstä on kuitenkin eräitä poikkeuksia.

Ruotsissa kirjanpitorikosten vanhentumisaika alkaa konkurssista (tai eräistä vastaavista toimenpiteistä).

Ruotsissa tuli vuoden 1995 alussa voimaan alaikäisiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskeva lainmuutos. Sen yhtenä osana muutettiin vanhentumisaikoja. Jos on kysymyksessä uudistetussa säännöksessä tarkemmin määriteltä seksuaalirikos alle 15-vuotiaasta lasta kohtaan, lasketaan vanhentumisaajan alku siitä päivästä, kun asianomistaja täyttää tai olisi täyttänyt 15 vuotta.

Ruotsalaisessa mietinnössä (Ökat skydd

för barn, Ds 1993:80) todetaan, että tällaiset rikokset aiheuttavat usein elinikäisiä psyykkisiä vaurioita. Vanhentumisaajan pidentämisen ongelmana ovat todisteluvaikeudet. Riittävää näyttöä ei ehkä enää saada. Mietinnössä viitataan asianomistajan pettymykseen tällaisessa tilanteessa. Syytteen hylkäämisen aiheuttama pettymys voi olla suurempi kuin mitä olisi aiheuttanut tieto siitä, ettei jutusta voi enää vanhentumisen takia nostaa syytetä. Mietinnössä mainitaan myös, että muunkinlaiset rikokset, lähinnä väkivaltarikokset, voisivat tarvita pidemmän vanhentumisaajan. Rikoksilla, joilla on samanlainen rangaistusarvo, ei saisi olla erilaisia vanhentumisaikoja. Lapsiin kohdistuvilla seksuaalirikoksilla on kuitenkin erityisasema väkivaltarikosten joukossa.

Norjassa tuli syksyllä 1998 voimaan lainmuutos, joka koski syyteoikeuden vanhentumisen poikkeuksellista alkamisaikaa. Kun kysymyksessä on alle 14-vuotiaaseen kohdistunut seksuaalirikos, vanhentumisaajan alku lasketaan siitä päivästä, jona asianomistaja täyttää 18 vuotta.

Myös Saksassa on vuonna 1994 säädetty, että kun kysymyksessä on lapsen kohdistunut seksuaalirikos, vanhentumisaika alkaa, kun uhri täyttää 18 vuotta.

Ranskankin lainsäädännössä on alaikäisiä koskeva erityissäännös. Jos uhri on alaikäinen ja tekijä tämän vanhempi, isovanhempi, adoptiovanhempi tai vastaava, jolla on valtaa alaikäiseen nähden, vanhentumisaika alkaa tämän täysi-ikäiseksi tulosta.

Syyteoikeuden vanhentumisen lykkäytyminen

Lykkäytymisperuste ei katkaise vanhentumista, vaan pysäyttää sen väliaikaisesti. Norjassa ja Tanskassa vanhentumisen kuluminen lykkäytyy epäillyn pakoilun ajaksi.

Saksassa vanhentumisaika ei kulu sinä aikana, kun syyteoikeus ei ole lain mukaan alkanut tai se ei jatku. Tämä koskee sekä syytteen esteitä yksittäistapauksissa että tapauksia, joissa syyte on yleisten säädösten mukaan mahdoton. Myös riippuvuus esikysymyksen ratkaisusta lykkää vanhentumisaajan kulumista. Kolmannen valtakunnan olemassaolonaikana (vuodesta 1933 toisen maailmansodan loppuun) tehtyjen tiettyjen rikosten vanhentumisaika ei kulunut tuona aikana. Sama koskee eräitä entisessä DDR:ssä 11.10.1949—2.10.1990 tehtyjä ri-

koksia.

Itävallassakaan vanhentumisaikaan ei las-keta aikaa, jolloin lain mukaan syytetoimen-piteitä ei voi alkaa tai jatkaa. Sama koskee aikaa, jolloin teosta johtuva rangaistusmenet- tely tekijää vastaan on vireillä.

Ranskassa on neljä laillista vanhentumisen lykkäytymisen perustetta. Ensinnäkään toi- sen maailmansodan miehitysaikana tehtyjen rikosten vanhentumisaika ei tuolloin kulunut. Jos tuomio on virheellinen ja tuomiota tä- män vuoksi oikaistaan, on vanhentumisaika lykkäytynyt siihen asti, kunnes virhe on to- dettu. Verorikosten syyteoikeuden vanhentu- minen lykkäytyy enintään kuudeksi kuukau- deksi rikoksen tutkinnan ajaksi. Jos tuomio- istuin joutuu kilpailuoikeudellisissa tapauk- sissa pyytämään lausuntoa kilpailuneuvostol- ta, vanhentuminen lykkäytyy tarvittaessa.

Lisäksi Ranskan oikeuskäytännössä on ollut erilaisia tilanteita, joissa vanhentumisen on katsottu lykkäytyneen. Yhteistä näille on se, että kysymyksessä on ollut oikeudellinen tai tosiasiallinen este toiminnalle. Oikeudel- lisia esteitä ovat olleet esimerkiksi alustavan kysymyksen tutkiminen ja muutoksenhaku. Vanhentuminen lykkäytyy myös, jos epäilty pidätetään ulkomailla sellaisessa maassa, joka kieltäytyy luovutuksesta. Samoin on katsottu vanhentumisen lykkäytyneen, kun tutkintatuomari on päästänyt vanhentu- misajan kulumaan tekemättä mitään tutkinta- toimenpiteitä. Oikeuskäytännössä on edel- leen katsottu vanhentumisen lykkäytyneen tosiasiallisten esteiden vuoksi, kuten vihollis- en hyökkäys maahan, miehitys, ja epäillyn mielenvikaisuus, joka on syntynyt rikoksen teon jälkeen.

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

Ruotsissa vanhentuminen katkeaa epäillyn vangitsemisella tai syytteen tiedoksiannolla. Verorikoksissa jo epäilyn tiedoksianto riittää katkaisemaan vanhentumisen.

Norjassa ja Tanskassa vanhentuminen kat- keaa sellaisilla oikeudenkäyntitoimenpiteillä, joiden seurauksena epäiltyä kohdellaan syy- tettyinä. Kysymykseen tulevat, paitsi tuomio- istuimen, myös syyttäjän ja poliisin toimen- piteet. Katkeaminen ei Norjassa edellytä, että toimenpide tulee epäillyn tietoon.

Saksassa on tarkkaan säädelty, mitkä toi- menpiteet katkaisevat vanhentumisen. Luet- telossa on 12 kohtaa. Vanhentuminen katke-

aa syytetyn kuulustelulla tai kuulustelun määräämisellä. Vanhentumisen katkaisevat myös muun muassa takavarikko- tai kotiet- sintämääräys, pidätysmääräys, virallisen syytteen nostaminen, rangaistusmääräys ja oikeuden pyyntö tutkinnan käynnistämiseksi ulkomailla. Jokaisen katkeamisen jälkeen vanhentumisaika alkaa kulua uudestaan. Syyteoikeus vanhentuu kuitenkin viimeis- tään, kun vanhentumisen alkamisajankohdas- ta on kulunut kaksi kertaa laissa säädetty vanhentumisaika.

Ranskassa toimenpiteet rikoksen tutkimi- seksi tai syyttämiseksi katkaisevat vanhentu- minen. Tämän jälkeen alkaa uudelleen kulua kymmenen vuoden vanhentumisaika. Kat- keaminen koskee kaikkia rikokseen osallisia. Käytännössä katkeamisen aiheuttavat toi- menpiteet on käsitetty hyvin laajasti. Syyte- oikeus voi myös katketa useampaan kertaan, jolloin uusi vanhentumisaika alkaa.

Syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkaminen

Ruotsissa voi tuomioistuin syyttäjän hake- muksesta pidentää veropetoksen ja törkeän veropetoksen vanhentumisaikaa. Näin voi- daan menetellä, jos haastetta tai tietoa epäi- lystä ei ole voitu antaa epäillylle tiedoksi, koska hänen kotipaikkansa ei ole tiedossa tai koska häntä ei ole tavattu kotipaikallaan eikä muuallakaan ja hänen voidaan olettaa pa- koilleen taikka koska hän on pysyvästi oles- kellut ulkomailla.

Jatkoaika määrätään sen mukaan, mitä voi- daan olettaa tarvittavan tiedoksiantoa varten, kuitenkin vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos jatkoaika ei riitä, tuomioistuin voi syyt- täjän hakemuksesta myöntää sille jatkoa. Kaikkiaan pidennykset eivät saa ylittää viittä vuotta.

Hakemuksen jatkoajan myöntämisestä täy- tyy saapua alioikeuteen ennen pidennettä- väksi anottavan ajan kulumista loppuun. Asian käsittely on kirjallinen. Epäillylle on varattava tilaisuus lausua syyttäjän hakemuk- sesta, jos se käy päinsä.

Eräänlaisesta automaattisesta vanhentu- misajan jatkumisesta on säädetty Itävallan laissa. Vanhentumisaikana tehty uusi rikos, joka johtuu samasta haitallisesta taipumuk- sesta, estää vanhan rikoksen vanhentumisen, ennen kuin uudenkin teon vanhentumisaika on mennyt umpeen.

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Ruotsissa on säädetty Suomen tavoin ehdottomista vanhentumisajoista. Seuraamusta ei saa tuomita, kun tekopäivästä on kulunut viisi vuotta, jos rikoksesta voidaan tuomita vain enintään sakkoa; 15 vuotta, jos rikoksesta voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta; ja 30 vuotta muissa tapauksissa.

Vankeusrangaistuksen raukeaminen

Vankeusrangaistuksen raukeaminen määräytyy yleensä tuomitun rangaistuksen mukaan. Kuitenkin Ranskassa raukeamisajat määräytyvät rikoksen vakavuusasteen perusteella. Muissa vertailuun valituissa maissa raukeamisen määräajat ovat melko samanlaisia, erityisesti pohjoismaissa hyvinkin yhteneviä.

Vankeusrangaistuksen raukeamisen määräajat

Tuomittu enimmäisrangaistus	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Saksa	Itävalta	Ranska
3 kk						5 v	
1 v	5 v	5 v	5 v	5 v	5 v	10 v	
4 v	10 v	10 v	10 v	10 v			
5 v					10 v		
8 v	15 v	15 v	15 v	15 v			
Määräaika (yli 8 v)	20 v	20 v		20 v			
10 v					20 v	25 v	5 v
Määräaika (yli 10 v)					25 v	Ei raukea	
20 v			20 v				
Yli 20 v			30 v				
Elin-kautinen	Ei raukea	30 v	(Ei voi tuomita)	Ei raukea	Ei raukea	Ei raukea	20 v

Sakkorangaistuksen raukeaminen

Ruotsin lain mukaan sakon täytäntöönpano raukeaa viidessä vuodessa. Norjassa ja Tanskassa sakon täytäntöönpano raukeaa kolmessa vuodessa, jos kysymyksessä on enintään 3 000 kruunun sakko, ja muuten viidessä vuodessa.

Saksassa yli 30 päiväsakon sakkorangaistukset raukeavat viidessä vuodessa ja enintään 30 päiväsakon sakkorangaistukset kolmessa vuodessa.

Itävallassa sakkorangaistus, joka voidaan muuntaa yli kolmen kuukauden vankeusrangaistukseksi, raukeaa kymmenessä vuodessa. Muissa tapauksissa sakkorangaistus raukeaa viidessä vuodessa.

Ranskassa rikkomuksesta (contravention) voidaan tuomita sakkoa. Rikkomuksesta tuomittu rangaistus raukeaa kahdessa vuodessa.

2.3. Nykytilan arviointi

Vanhentumista koskeva rikoslain 8 luku on varsin uusi ja kirjoitustavaltaan jokseenkin nykyaikainen. Se voidaan ottaa myös uuden säännösten perustaksi. Tosin luku sisältää eräitä säännöksiä, joita ei enää voida pitää ajanmukaisina, eikä niitä vastaavia ehdoteta otettaviksi uuteen vanhentumissäännöseen. Tällainen on 3 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan syyteoikeuden vanhentumisaika lasketaan avioliiton peruuttamista koskevan kanteen nostamispäivästä, jos syytetty ei saa nostaa ennen kuin avioliiton peruuttamista on haettu. Säännös viittaa rikoslain 18 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun rikokseen, eli aviosopimukseen pettämiseen. Tällaista hyvin harvinaista rikosta koskeva vanhentumisaajan erityissääntely ei ole enää tarpeen. Rikoslain 18 luku tulee rikoslain kokonaisuudistuksessa todennäköisesti muuttamaan.

Vanhentumista koskevan 8 luvun 9 §:n lopussa määritellään vanhentumisaajan laske mistapa, jos lykkäytymään määrätty sakon muutorangaistus on määrätty pantavaksi täytäntöön. Mahdollisuus määrätä muutorangaistus lykkäytymään poistui jo vuonna 1977.

Nykyiset 1 §:n mukaiset syyteoikeuden yleiset vanhentumisaajat ovat osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi, eikä niitä ole syytä muuttaa. Virkarikosten erityisestä vanhentumisaajasta on säädetty 1 §:n 4 momentissa. Voidaan pitää epä johdonmukaisena sitä, että

säännös ei koske julkisyhteisön työntekijän rikoksia, vaikka ne on rikoslain 40 luvussa yleensä rinnastettu virkarikoksiin.

Käytännössä on ollut joissakin tilanteissa tulkinnanvaraista, mitä on pidettävä 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettuna rikoksen tekopäivänä, josta syyteoikeuden vanhentuminen laske taan. Tämä koskee laiminlyöntirikoksia, niin sanottuja jatkuvia rikoksia ja rikokseen osallisuutta. Korkein oikeus on antanut eräitä tällaisia tilanteita koskevia ennakkopäätöksiä (1980 II 127, 1984 II 15, 1985 II 6, 1986 II 88). Näitä käsitellään tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Nykyisessä 8 luvun 4 §:ssä on säädetty, että jos sama teko käsittää useita rikoksia, rangaistuksen saa tuomita kaikista rikoksista niin kauan kuin sen saa tuomita jostakin niistä. Säännös on siinä muodossa, millaiseksi se säädettiin uudistettaessa nykyään yhteistä rangaistusta koskeva rikoslain 7 luku. Tuossa uudistuksessa luovuttiin eri konkurssimuotojen erottelusta. Nykyinen 8 luvun 4 §:n säännös onkin tavallaan poikkeus 7 luvun uudistuksessa omaksutusta perusratkaisusta.

Ilman 8 luvun 4 §:n erityissäännöstä kukin rikos vanhentuisi itsenäisesti. Rikoslain 7 luvun uudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 40/1990 vp) todetaan, että koska yksi- ja monitekoisen rikosten yhtymisen erottelulla ei enää rangaistuksen määrittämisen kannalta olisi merkitystä, saat taita olla perusteltua, että kukin rikos vanhentuisi itsenäisesti myös silloin, kun useampi rikos on tehty yhdellä teolla eli niin sanotuissa ideaalikonkurssitapauksissa. Rikosten itsenäistä vanhentumista näissä tapauksissa voitaisiin perustella sillä, että rajanveto niiden tapausten välillä, joissa rikos on tehty yhdellä tai useammalla teolla, usein on hyvin häilyvä, todettiin esityksessä. Vastaperusteena esityksessä viitattiin pohjoismaisen yhtenäisyyden säilyttämiseen, jonka nojalla esityksessä päädyttiin ehdotettuun kantaan.

Voi kuitenkin pitää kyseenalaisena, mikä paino pohjoismaiselle yhtenäisyydelle on annettava, kun kysymys on varsin teknisestä lainsäädännön yksityiskohdasta. Vanhentumista koskeva lainsäädäntö ei ole muutenkaan yhtenäinen eri pohjoismaissa. Tärkeämmältä tuntuukin, että vanhentumista koskeva säännöstö on johdonmukainen suhteessa rikoslain uudistettuun 7 lukuun.

Tietyn tapahtumakokonaisuuden selvittä-

misen kannalta on edullista, jos mikään siihen liittyvistä rikoksista ei ole vanhentunut. Jos vanhentuneen rikoksen tutkiminen on vanhentumattoman rikoksen selvittämisen kannalta tarpeen ja rikokset liittyvät kiinteästi toisiinsa, tulisi molemmat tutkia. On tulkinnanvaraista, estävätkö esitutkintaa koskevat säännökset tutkimasta vanhentunutta rikosta, mutta ehdotonta estettä tälle ei liene. Sen vuoksi rikostutkinnalliset syytteen eivät edellytä sitä, että tietyn kokonaisuuden sisältämät kaikki rikokset vanhentuisivat yhtä aikaa.

Luvun 6 §:n sisältämät erityissäännökset asianomistajarikosten erityisestä yhden vuoden vanhentumisajasta ovat aiheuttaneet oikeuskäytännössä tulkintaongelmia. Eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 22/1994 vp) toteasi rikoslain kokonaisuudistuksen II vaihetta käsitellessään, että asianomistajarikosten erityisen vanhentumisajan alkamisajankohta on joissakin tapauksissa osoittautunut epämääräiseksi ja vaikeasti todennettavaksi.

Rikoslain kokonaisuudistuksessa asianomistajarikosten määrä on vähentynyt, ja tämä suunta todennäköisesti jatkuu myös uudistuksen loppuvaiheissa. Ne asianomistajarikokset, joissa erityinen yhden vuoden vanhentumisaika voi aiheuttaa ongelmia, ovat lähinnä talousrikoksia. Asianomistajarikoksia ovat esimerkiksi useat yritykseen kohdistuvat rikokset elinkeinorikoksia koskevassa 30 luvussa, 36 luvun 5 §:n mukainen luottamusaseman väärinkäyttö ja eräät 39 luvussa säännelty velallisen rikokset. Rikosepäilyjä saatetaan selvittää pitkäänkin asianomistajana olevan yhteisön eri toimielimissä, ja on tulkinnanvaraista, milloin epäily voi katsoa niin vahvoiksi, että asianomistajan voi sanoa saaneen tiedon rikoksesta. Asianomistajan taholla tapahtuneet henkilövaihdokset voivat myös sekoittaa määrääjän laskemista. Vuoden määräaika saattaa olla lyhyt, kun asianomistajan on ehkä vaikea varmentaa heränneet epäilyt ja tehdä riittävän täsmällinen syyttämispyyntö.

Useita asianomistajarikoksia koskee säännös, että mikäli erittäin tärkeä yleinen etu vaatii, syyttäjä saa nostaa syytteen ilman asianomistajan ilmoitustakin. On epäselvää, mikä erityisen yhden vuoden vanhentumisajan merkitys on tällaisessa tapauksessa.

Asianomistajarikoksia koskevan erityissääntelyn tarvetta vähentää myös asianomistajan aseman muuttuminen uudistetussa rikosprosessissa. Uudistuksen jälkeen asian-

omistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta vain, jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa, 689/1997, 1 luvun 14 §:n 1 momentti).

Erityisestä menettämisseuraamusta koskevan vaateen lyhimmästä vanhentumisajasta on säädetty 7 §:ssä. Siitä seuraa, että eräissä tapauksissa konfiskaatio voi tulla kysymykseen, vaikka syyteoikeutta rikoksesta ei enää ole. Tämä koskisi rikoksia, joiden vanhentumisaika on enintään kaksi vuotta, eli joiden enimmäisrangaistus on vuosi vankeutta. Käytännössä oikeudenkäyntejä, joissa olisi vaadittu pelkkää menettämisseuraamusta, ei ole esiintynyt. Sellaiset olisivat prosessuaalisesti hankaliakin, koska ei ole selvää, missä laajuudessa enää voitaisiin syyteoikeuden jo vanhennuttua käsitellä syyllisyyskysymystä. Syyteoikeuden vanhentuminen ei estä vaatimasta rikoksen tuottamaa hyötyä korvattavaksi vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena. Veronkorotukset ja muut hallinnolliset maksuseuraamukset voidaan panna täytäntöön syyteoikeuden vanhentumisesta huolimatta. Erityinen konfiskaatiota koskeva lyhin määräaika ei näistäkään syistä vaikuta tarpeelliselta.

Nykyisessä vanhentumista koskevassa rikoslain luvussa taikka muuallakaan lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, missä ajassa oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asetettu uhkasakko vanhentuu. Tästä on aiheutunut käytännössä tulkintaongelmia.

Enimmäisrangaistuksiin perustuva syyteoikeuden vanhentuminen on järjestelmänä johdonmukainen, mutta joissakin tilanteissa tarpeettoman jäykkä. Jos vanhentumisaika on osoittautunut yksittäistapauksessa liian lyhyeksi, sitä ei voida mitenkään jatkaa. Kuitenkin rikosten tutkinta on monimutkaistunut, ja tarvetta poiketa vanhentumisajoista saattaa esiintyä.

Esimerkkeinä rikoksista, joiden tutkinta voi olla vaikeaa, ovat talous- ja työrikokset. Rikoslain kokonaisuudistuksen toisen vaiheen yhteydessä eduskunnan työasiainvaliokunta (lausunto 1/1994 vp) piti työturvalisuusrikosten rangaistusasteikkoa joiltain osin ongelmallisena vanhentumisen kannalta. Ehdotettu mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa vähentäisi näitä ongelmia.

Toinen tilanne, missä tarvetta jatkaa vanhentumisaikaa voi esiintyä, liittyy syytetyn pakoiluun. Sellaista on käytännössä esiintynytkin. Tapaukset, joissa syytetä vältel-

lään pakoilemalla kunnes vanhentumisaika loppuu, ovat seuraamusjärjestelmän uskottavuuden kannalta haitallisia. Voi esiintyä muunkin tyyppisiä tilanteita, joissa vanhentumissajan jatkaminen on yleisen edun kannalta tarpeen.

Joissain yksittäistapauksissa vanhentumissäännös voi vaikuttaa kohtuuttoman ankaralta. Jos syyte nostetaan vanhentumissajan lopulla usean vuoden kuluttua suhteellisen vähäisestä rikoksesta, rangaistus saattaisi vakavasti vaarantaa esimerkiksi rikoksentekijän perheen taloudellisen aseman. Onkin syytä pohtia myös, olisiko tarvetta tehdä vanhentumisjärjestelmää joustavammaksi lievempäänkin suuntaan. Tällä hetkellä jousto lievempään suuntaan on kuitenkin mahdollista toimenpiteistä luopumista koskevien säännösten perusteella. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 §:n mukaan virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta muun muassa, kun oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai taroituksettomina. Tuomioistuin puolestaan saa jättää rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan rangaistuksen tuomitsematta, milloin rangaistusta on pidettävä kohtuuttomana tai taroituksettomana. Rikosasioiden oikeudenkäynti uudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 82/1995 vp) mainitaan mahdollisena syyttämättä jättämisen perusteena tilanne, jossa rikoksen syytteen esittämisen pitkäaikoinen vanhentumisaika on kulunut miltei loppuun ja rikos on sattumanvaraisesti vasta tässä vaiheessa tullut viranomaisien tietoon. Vastaavasti rikoksen tekemisestä kulunut huomattavan pitkä aika tai vanhentumissajan läheneminen kohti loppua voivat puoltaa tuomitsematta jättämistä, todettiin toimenpiteistä luopumista koskeneeseen uudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 79/1989 vp). Myös rangaistusta mitattaessa, rangaistussäännöksestä 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti poikettaessa ja armahdusmenettelyssä on mahdollista ottaa huomioon rikoksen tekemisestä kulunut pitkä aika.

Kun jo nykyisen lainsäädännön mukaiset mahdollisuudet otetaan huomioon, vanhentumissäännösten kohtuullistamiseksi ei ehdoteta uusia säännöksiä.

Vanhentumista koskevia säännöksiä on 8 luvun lisäksi muissakin rikoslain luvuissa ja myös muissa laeissa, joten sääntely on jonkin verran hajanainen. On tarpeen siirtää osa vanhentumissäännöksistä vanhentumista kos-

kevaan rikoslain lukuun. Toisissa tapauksissa taas riittäisi, että luvussa viitattaisiin muiden lakien vanhentumissäännöksiin.

Nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annettu laki sisältää säännöksen nuorisorangaistuksen raukeamisesta. Kun kysymyksessä on kokeilulaki, ei mainitun säännöksen siirtäminen rikoslakiin ole tässä vaiheessa tarpeellista.

3. Poikkeuksellisen myöhään ilmi tulevat rikokset

Kansainvälinen vertailu osoittaa, että eräissä tapauksissa on omaksuttu poikkeuksellisia järjestelyjä vanhentumisaikojen pidentämiseksi. Vanhentumisen on voitu katsoa tietyissä tilanteissa lykkäytyvän tai on voitu säätää vanhentumisen poikkeuksellisesta alkamisesta. Erityisjärjestelyjä voisivat edellyttää lähinnä sellaiset rikokset, joissa asianomistaja ei ole pystynyt saattamaan rikosta viranomaisien tietoon vanhentumissajan kuluessa. Tämä voi johtua siitä, että asianomistaja on ollut alistussuhteessa rikoksen tekijään, ja vasta tuosta suhteesta vapauduttuaan ilmoittaa rikoksen viranomaiselle. Ainakin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön voidaan ajatella olevan tällainen rikos.

Vuoden 1999 alussa tuli voimaan laki rikoslain muuttamisesta (563/1998), jolla uudistettiin seksuaalirikoksia koskevat rangaistussäännökset. Törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskeva säännös (20 luvun 7 §) on kirjoitettu siten, että tällainen hyväksikäyttö voidaan aikaisempaa useammin katsoa törkeäksi. Törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan muun muassa silloin, jos kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa, sekä silloin, kun rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen asemansa vuoksi. Lisäksi rikoksen on oltava kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä voidaan tuomita vankeutta vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Korkean enimmäisrangaistuksen vuoksi törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö vanhentuisi ehdotuksen mukaan 20 vuodesa. Tuota aikaa voidaan pitää riittävänä törkeän hyväksikäytön saattamiseksi viranomaiskäsittelyyn. Uhri ehtii vanhentumissajan

kuluessa saavuttaa täysi-ikäisyyden ja luultavasti pystyy vapautumaan alistussuhteesta. Myös vähäisemmissä seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa säännönmukaista vanhentumisaikaa voidaan pitää riittävänä.

Ainakin Ruotsissa, Norjassa, Saksassa ja Ranskassa on erityissäännöksiä lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vanhentumisen alkamisesta. Suomen laissa määriteltyä lapsen törkeää seksuaalista hyväksikäyttöä lähinnä vastaavat teot vanhentuvat Ruotsissa, Saksassa ja Ranskassa kuitenkin jo kymmenessä vuodessa, siis Suomen vanhentumisaikaan verrattuna puolessa ajassa.

Ympäristörikokset saattavat tulla ilmi poikkeuksellisen pitkän ajan kuluttua. Ympäristön turmeleminen ja vastaavat 48 luvun rikokset katsotaan tehdyiksi jo silloin, kun ympäristö vaarantuu, ja rikoksen vanhentuminen alkaa tuosta hetkestä. On mahdollista, että rikos havaitaan hyvin pitkän ajan kuluttua, sillä sen seuraukset ilmenevät ehkä vasta vuosien kuluttua teosta. Ympäristörikosten suhteen ongelma voidaan ratkaista säätämällä vakavimmille ympäristörikoksille nykyisen lainsäädännön mukaisesti erityinen kymmenen vuoden vanhentumisaika.

Mainittujen rikosten lisäksi ei liene muita rikoslajeja, joille olisi tyypillistä rikoksen myöhäinen tuleminen ilmi. Tosin saattaa esiintyä yksittäisiä tällaisia rikoksia; esimerkiksi väärennysrikos voi joskus paljastua vanhentumisaajan loppuvaiheessa tai sen jo päätyttyäkin, jos väärennetyyn asiakirjaan vedotaan vasta tuolloin. Ehdotettu mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumista on omiaan vähentämään ilmitulon viivästymisestä aiheutuvia ongelmia. Myös mahdollisuus vaatia vahingonkorvausta turvaa vahinkoa kärsineen asemaa.

4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on säilyttää nykyinen yleensä hyvin toiminut vanhentumisjärjestelmä ja poistaa siinä ilmenneet eräät ongelmat. Esitys perustuu keskeisiltä osin nykyiseen lainsäädäntöön. Tärkein uudistus olisi mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

Asianomistajan syytteen tai syyttämispyyntöön erityinen vanhentumisaika poistettaisiin edellä esitetystä syistä. Lakiin ei myöskään enää otettaisi nykyisen 8 luvun 4 §:ää vastaavaa säännöstä. Siinä säädetään, että jos

sama teko käsittää useita rikoksia, rangaistuksen saa tuomita kaikista rikoksista niin kauan kuin sen saa tuomita jostakin niistä. Tätäkin muutosta on perusteltu edellä.

Vanhentumista koskevat säännökset olisivat edelleen rikoslaisissa. Ainakin tässä vaiheessa ne sijoitettaisiin nykyiselle paikalleen, rikoslain 8 luvuksi. Syyteoikeuden vanhentumisesta säädettäisiin 1 §:ssä. Yleiset vanhentumisajat olisivat nykyisen mukaiset. Nykyiseen tapaan säädettäisiin, että oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu. Pykälässä säädettäisiin myös virkarikosten ja julkisyhteisön työntekijän rikosten sekä ympäristörikosten erityisistä vanhentumisaajoista.

Ehdotettu 2 § koskisi syyteoikeuden vanhentumisaajan alkamista. Se laskettaisiin nykyiseen tapaan tekopäivästä tai, jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, tuon seurauksen ilmenemispäivästä. Lisäksi säädettäisiin syyteoikeuden vanhentumisaajan laskemisesta jatkuvissa rikoksissa sekä silloin, kun kysymys on osallisuudesta rikokseen.

Ehdotetussa 3 §:ssä säädettäisiin syyteoikeuden vanhentumisen katkeamisesta. Se tapahtuisi nykyiseen tapaan silloin, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti saapuvilla ollessaan tehty rangaistusvaatimus. Lisäksi säädettäisiin, milloin syytteen nostaminen ei katkaise vanhentumista. Tältäkin osin sääntely olisi nykyisen lainsäädännön mukainen.

Kokonaan uutta olisi 4 §:ssä ehdotettu mahdollisuus jatkaa hakemuksesta syyteoikeuden vanhentumisaikaa yhdellä vuodella. Se tulisi kysymykseen ensinnäkin silloin, kun rikoksen esitutkinta vaatii erityisiä, aikaa vieviä tutkintatoimenpiteitä, joiden vuoksi tutkinta olisi vanhentumisaajan päättyessä selvästi keskeneräinen. Toinen mahdollinen peruste olisi, että rikoksesta vastaajaksi haastettava pakoilee eikä hänelle sen vuoksi ilmeisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisaajan päättymistä. Kolmas peruste olisi se, että erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisaajan jatkamista.

Menettelystä syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatkettaessa säädettäisiin 5 §:ssä. Jatkamisesta päättäisi syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuim. Hakemuksen vanhentumisaajan jatkamisesta voisi tehdä virallinen syyttäjä. Hakemus olisi tehtävä kirjallisesti ennen

vanhentumisajan päättymistä, ja se olisi otettava tuomioistuimen käsiteltäväksi viipymättä. Jos hakemus tehtäisiin tutkinnan keskenäisyyden tai erittäin tärkeän yleisen edun perusteella, olisi sille henkilölle, jota ilmeisesti tullaan syyttämään hakemuksen tarkoittamasta rikoksesta, varattava tilaisuus tulla kuulluksi, mikäli se on hankaluudetta mahdollista. Lisäksi pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta hakemuksen johdosta annettuun päätökseen.

Absoluutitset rangaistuksen tuomitsemisen estävät määräajat asetettaisiin 6 §:ssä. Nykyisiä määräaikoja lyhennettäisiin jonkin verran. Rikokset, joihin liittyy elinkautisen vankeusrangaistuksen uhka, olisivat tässäkin suhteessa vanhentumattomia. Lisäksi säädettäisiin selvyyden vuoksi siitä, että tuomittu rangaistus raukeaa, jos sitä koskeva tuomio ei ole tullut täytäntöönpanokelpoiseksi ennen rangaistuksen tuomitsemisen estävää vanhentumisajan täyttymistä.

Säännös yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentumisesta sijoitettaisiin 7 §:ään. Se siirrettäisiin asiallisesti sellaisenaan nykyisestä 9 luvusta. Uusi säännös asetetun uhkasakon vanhentumisesta olisi 8 §:ssä.

Ehdotettu 9 § koskisi menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävää vanhentumista. Menettämisseuraamusta ei saisi tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. Erityinen menettämisseuraamusta koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika poistettaisiin edellä esitetyistä syistä. Tietyissä tapauksissa menettämistä vaativuus ei kuitenkaan vanhentu.

Vankeusrangaistuksen raukeamisesta säädettäisiin 10 §:ssä. Raukeamisen määräajat olisivat samat kuin nykyisessä laissa. Elinkautinen vankeusrangaistus ei raukeaisi. Pykälässä säädettäisiin myös sakon muuntorangaistuksen raukeamisesta. Yhdyskuntapalvelun raukeamista koskeva säännös siirrettäisiin yhdyskuntapalvelusta annetusta laista rikoslain 8 luvun 11 §:ksi.

Ehdotetussa 12 §:ssä säädettäisiin täytäntöönpanon raukeamisesta silloin, kun vankeusrangaistuksen, yhdyskuntapalvelun tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano keskeytyy, ehdonalaan vapautteen päästetty määrätään menettämään vapautensa tai ehdollinen rangaistus määrätään pantavaksi täytäntöön. Sääntely olisi nykyisen kaltainen.

Ehdotettu 13 § koskisi sakkorangaistuksen raukeamista. Voimassa olevan lain tavoin sakkorangaistus raukeaisi viiden vuoden ku-

luttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä, jollei sakotetulle ole sitä ennen määrätty muuntorangaistusta. Säännös tuomitun yhteisösakon raukeamisesta siirrettäisiin 9 luvusta tähän pykälään.

Menettämisseuraamus raukeaisi ehdotetun 14 §:n mukaan kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Määräaika vastaisi nykyisin voimassa olevaa.

Luvun 15 ja 16 §:ssä säädettäisiin sakon ja menettämisseuraamuksen täytäntöön panemiseksi suoritettujen ulosmittauksen vaikutuksesta sekä kuoleman vaikutuksesta täytäntöönpanoon. Säännökset vastaisivat nykyisiä.

Luvun viimeinen eli 17 § sisältäisi viitaukset ehdollisesta rangaistuksesta annetussa laissa, rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa, rikesakkolaissa ja sotilaskurinpitolaisissa oleviin vanhentumissäännöksiin.

5. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa tuo tuomioistuimiin uutena asiaryhmänä tällaisia hakemusasioita. Niiden määrä tulee kuitenkin todennäköisesti olemaan pieni, joten vaikutus viranomaistoiminnan kustannuksiin on vähäinen.

6. Asian valmistelu

Esitys pohjautuu rikosoikeudellisesta vanhentumisesta tehtyyn rikoslakiprojektin ehdotukseen (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 1/1997). Ehdotuksesta pyydettiin lausunto usealta kymmeneltä viranomaiselta ja järjestöltä. Lausuntojen perusteella esityksessä on omaksuttu eräitä rikoslakiprojektin ehdotuksesta poikkeavia ratkaisuja.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Rikoslakiprojektissa valmistellaan menettämisseuraamuksia koskevia uusia säännöksiä. Tässä esityksessä ehdotetut menettämisseuraamusten vanhentumista koskevat säännökset on laadittu pitäen silmällä voimassa olevaa lakia. Kun menettämisseuraamuksia koskeva hallituksen esitys myöhemmin valmistuu, siinä yhteydessä joudutaan menettä-

misseuraamusten vanhentumista koskevia säännöksiä muuttamaan uudelleen.

Vankeusrangaistusta koskeva lainsäädäntö on valmisteilla rikoslakiprojektissa. Erikseen

selvitetään, sijoitetaanko vankeuden täytännönpanoa koskevaan säännöstöön myös rangaistuksen vanhentumista koskevia säännöksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Rikoslaki

8 luku. Vanhentumisesta

1 §. Syyteoikeuden vanhentuminen

1 momentti. Ehdotuksen mukaan oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu. Myös voimassa olevassa laissa kaikki rikokset, joista säädetty kovin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ovat vanhentumattomia. Tällaisia rikoksia ovat joukkotuhonta, törkeä maanpetos, törkeä vakoilu, törkeä valtiopetos, murha ja vaarallinen esimiehen väkivaltainen vastustaminen.

Voimassa olevaan rikoslain 8 lukuun liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 130/1972 vp) ehdotettiin, että rikokset, joista säädetty kovin rangaistus on elinkautinen vapausrangaistus, vanhentuisivat 25 vuodessa. Esityksessä todettiin, että näiden rikosten syyteoikeuden vanhentumista voidaan perustella samoin perustein kuin vanhentumissäännöksiä yleensä. Eduskunnan lakivaliokunta ei mietinnössään (15/1972 vp) hyväksynyt tältä osin esitystä, vaan katsoi, että törkeiden rikosten kohdalta yleinen oikeuskäsitys ei hyväksy toimenpiteistä luopumista pitkänkään ajan kuluttua.

Rikosoikeuskomitea (komiteanmietintö 1976:72) ehdotti, ei kuitenkaan yksimielisesti, että törkeimpien rikosten vanhentumisaika voitaisiin määrätä pitkäksi, jopa 35—45 vuodeksi. Komitea arveli, että rikoksen vanhentuminen saattaisi helpottaa epäselväksi jääneiden rikosten selvittämistä tunnustuksen tai uusien todistajalausuntojen kautta, mikä saattaa olla suotavaa esimerkiksi syyttömästi epäiltyjen maineen puhdistamiseksi.

Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous hyväksyi vuonna 1968 yleissopimuksen, jonka mukaan syyteoikeus sopimuksessa maini-

tuista sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan ei vanhennu lainkaan. Sopimuksen tarkoittamien rikosten määrä on varsin suuri, eikä niitä ole kuvattu sopimuksessa tarkasti. Sopimuksen taustalla oli pelko siitä, että toisen maailmansodan saksalaisten sotarikollisten teot saattaisivat vanhentua. Sopimus tuli voimaan vuonna 1970. Sopimuksen on ratifioinut vuoden 1998 alkuun mennessä 43 valtiota. Suomi ei ole sitä allekirjoittanut eikä ratifioinut.

Euroopan neuvostossa hyväksyttiin vuonna 1974 vastaava yleissopimus. Useimpien Euroopan neuvoston jäsenmaiden mielestä YK:n yleissopimuksessa oli rikokset ihmisyyttä vastaan määriteltä liian laajasti (määritelmä katsoi muun muassa apartheidiin liittyvät epäinhimilliset toimet). Toisin kuin YK:n yleissopimus, Euroopan neuvostossa hyväksytty yleissopimus koskee vain tapauksia, joissa vanhentumisaika ei ollut kulunut loppuun sopimuksen tullessa voimaan. Eurooppalainen yleissopimus ei ole kuitenkaan tullut voimaan. Sen on ratifioinut vuoden 1998 alkuun mennessä vain yksi valtio.

Mainitut yleissopimukset eivät sido Suomea. Niiden hengen mukaista on kuitenkin se, että joukkotuhonta olisi vanhentumaton rikos.

Myös murha on syytä säilyttää edelleen rikoksena, joka ei vanhentuisi. Vuoden 1973 uudistuksen yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta katsoi, että yleinen oikeuskäsitys tuskin hyväksyisi murhan vanhentumista. Tämä perustelu voidaan edelleen esittää. Murhan vanhentumattomuudella on selvä vertauskuullinen merkitys. Eräät selvittämättä jääneet 1950- ja 1960-lukujen henkirikokset ovat vuosikymmenienkin jälkeen edelleen esillä julkisessa keskustelussa, mikä on osoitus vanhojenkin henkirikosten merkityksestä.

Muut rikokset, joista on säädetty elinkautinen vankeusrangaistus, ovat jossain määrin erityyppisiä kuin joukkotuhonta ja murha. Varsinkin törkeä maanpetos, törkeä vakoilu

ja törkeä valtiopetos ovat rikoksia, joiden paheksuttavuuden arviointi on paljolti aika- ja tilannesidonainen. Tavallista on, että poliittisen tilanteen muuttuessa tällaisten rikosten arviointikin muuttuu. Esityksessä on kuitenkin päädytty ehdottamaan näidenkin rikosten säilyttämistä vanhentumattomina. On johdonmukaista pitää vanhentumisen kannalta samassa asemassa kaikki rikokset, jotka on lakia säädettäessä arvioitu niin vakaviksi, että niistä voidaan tuomita vankeutta elinkaudeksi. Kohtuuttomat seuraamukset voidaan välttää esimerkiksi armahdusteilse.

2 momentti. Momentti sisältää yleiset syyteoikeuden vanhentumisajat. Rangaistusta ei saisi tuomita, ellei syytettä ole nostettu määräajassa. Yleisperusteluissa mainituista syistä määrääjat on porrastettu sen mukaan, mikä on rikoksesta säädetty ankarin rangaistus. Porrastus olisi nykyisen kaltainen.

Määräaika laskettaessa on pidettävä vaikiintuneena tulkintaa, jonka mukaan syyteoikeus vanhentuu sen vuorokauden alussa, joka vastaa järjestysnumeroltaan tekopäivää ja -kuukautta.

Syyteoikeus vanhentuisi, ellei syytettä ole nostettu

— kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määräajaksi yli kahdeksan vuoden,

— kymmenessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta,

— viidessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta, ja

— kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta tai sakkoa.

Rikoslain kokonaisuudistuksessa on lähtökohdaksi otettu, että rangaistusasteikkoja on käytössä melko suppea määrä. Useimmin on käytetty seitsemää rangaistusasteikkoa. Seuraavassa on esitetty, millainen vanhentumisaika liittyisi kuhunkin rangaistusasteikkoon.

Rangaistusasteikko	Syyteoikeuden vanhentumisaika
Sakko	2 vuotta
Sakko—6 kuukautta vankeutta	2 vuotta
Sakko—1 vuosi vankeutta	2 vuotta

Sakko—2 vuotta vankeutta	5 vuotta
4 kuukautta—4 vuotta vankeutta	10 vuotta
1—10 vuotta vankeutta	20 vuotta
2—10 vuotta vankeutta	20 vuotta

Ehdotetussa syyteoikeuden vanhentumissäännöksessä pohjana oleva rikosten enimmäisrangaistusten luokittelu sopisi yhteen muualla rikoslain kokonaisuudistuksessa käytetyn törkeysluokittelun kanssa. Yli kahden vuoden vankeusuhan sisältävät rangaistussäännökset koskevat jo suhteellisen vakavia rikoksia, kuten törkeää varkautta ja ryöstöä. Useiden tavallisimpien rikosten, kuten pahoinpitelyn, törkeän rattijuopumuksen ja varkauden rangaistusasteikko jää tuon rajan alle. Pisin vanhentumisaika koskisi esimerkiksi tappoa ja törkeää pahoinpitelyä.

Valmistelussa on ollut esillä myös se vaihtoehto, että rikoslain ulkopuoliset sakkorikokset asetettaisiin vanhentumisajan suhteen eri asemaan kuin rikoslakiin sisältyvät sakkorikokset. Kysymyksessä on kaksi melko selvästi toisistaan eroavaa ryhmää. Toisaalta myös rikoslain ulkopuolisia sakkorikoksia koskee se, että kahta vuotta lyhyempi vanhentumisaika olisi monessa tapauksessa rikoksen tutkinnan kannalta kovin lyhyt. Vanhentumisajan jaottelu säännöksen sijainnin perusteella saattaa myös olla käytännössä hankala. Esityksessä onkin omaksuttu myös enintään sakolla rangaistavien rikosten osalta nykyisenlainen vanhentumisaika.

3 momentti. Momentissa selvennetään 2 momentissa käytettyä ankarimman rangaistuksen käsitettä. Ankarimmalla rangaistuksella tarkoitettaisiin sitä rangaistusta, joka tekoon sovellettavassa rangaistussäännöksessä on säädetty enimmäisrangaistukseksi. Vanhentumisaika sidottaisiin kuhunkin yksittäistapaukseen sovellettavan rangaistusasteikon enimmäisrangaistukseen. Rangaistuksen yleisiä vähentämisperusteita ei otettaisi huomioon.

Mikäli rikokseen sovellettavassa lainkohdassa on erityinen asteikko teon törkeämpien tai lievempien tekemuotojen tai molempien varalta, olisi otettava kantaa siihen, mitä

säännöksen eri rangaistusasteikoista rikokseen on sovellettava. Tällaisista sivuasteikoista kylläkin pyritään luopumaan rikoslain kokonaisuudistuksessa, ja tarkoitus on, ettei niitä jäisi rikoslain ulkopuolisiin rangaistussäännöksiinkään.

Periaatteessa voisi ajatella, että ankarinta rangaistusta laskettaessa otettaisiin huomioon rangaistuksen yleiset vähentämisperusteet: nuoruus, alentunut syntyakeisuus, yritys, avunanto, hätävarjelun liioittelu sekä oikeudenvastainen pakkotilateko. Esimerkiksi nuorille rikoksenteijöille voitaisiin muodostaa erityinen syyteoikeuden vanhentumisassteikko. Syyttäjän olisi helppo selvittää, onko kysymyksessä nuori eli rikoksensa 15—17-vuotiaana tehnyt rikoksenteijä. Järjestelmän selkeyden kannalta ei kuitenkaan ole syytä laatia erilaisia syyteoikeuden vanhentumista koskevia asteikkoja. Käytännössä olisi myös vaikeata laatia sellaista asteikkoa, joka olisi yleistä vanhentumisassteikkoa kovin merkittävästi lievempi. Joka tapauksessa on mahdollista jättää syyte ajamatta alle 18-vuotiaan tekemästä rikoksesta lievemmin edellytyksin kuin täysi-ikäisen tekemästä rikoksesta (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa, 1 luvun 7 §).

Rikoskokonaisuuden jaotteleminen niin, että yleiset vähentämisperusteet otettaisiin huomioon, voisi myös vaikeuttaa kokonaiskuvan saamista. Sitä paitsi ainakin osa näistä perusteista on sellaisia, joita syyttäjän voi olla syyteharkintavaiheessa vaikea arvioida. On myös toistaiseksi avoinna, tuleeko rikoslain uutta yleistä osaa valmisteltaessa yleisten vähentämisperusteiden asema säilymään nykyisellään. Ehdotuksessa onkin päädytty voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavaan ratkaisuun.

4 momentti. Vanhentumisjärjestelmän selkeyden kannalta erityiset rikoslajikohtaiset vanhentumisaajat eivät ole hyvä vaihtoehto. Kuitenkin joissain rikoksissa on sellaisia erityispiirteitä, että on syytä säätää erityisestä vanhentumisajasta. Tällaisia rikoksia ovat virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijän rikokset sekä ympäristörikokset. Momentissa säädettäisiin näiden rikosten vanhentumisaajoista.

Nykyisessä laissa oleva virkarikosten erityinen lyhin vanhentumisaika, viisi vuotta, ehdotetaan säilytettäväksi. Virkarikoksia ja julkisyhteisön työntekijän rikoksia koskevaan lainsäädännön uudistukseen liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 58/1988 vp) to-

dettiin, että kun ehdotuksen mukaan virkarikosten erityisasema säilyy, virkarikoksille on syytä säilyttää erityinen lyhin vanhentumisaika.

Virkarikosten erityispiirre on se, että varsin monessa tapauksessa ne tulevat esiin lailisuutta valvovien viranomaisten, kuten oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kautta kanteluteitse. Asian tutkiminen etenee lähinnä kirjallisia selvityksiä ja vastineita hankkimalla, joten se on poliisin tekemään esitutkintaan verrattuna hitaampaa. Vaikka virkarikoksessa tekijän virheellinen menettely on usein melko vähäinen, virhe saattaa johtaa kansalaisen tärkeän oikeuden loukkaamiseen. Virkarikosten yhteiskunnallinen merkitys puoltaakin vähintään viiden vuoden vanhentumisaikaa.

Julkisyhteisön työntekijöihin sovelletaan voimassa olevan lain mukaan yleisiä rikoksen vanhentumisaikoja. Sen vuoksi erällä rikoslain 40 luvussa säännellyillä rikoksilla on nykyisin eri vanhentumisaajat riippuen siitä, onko niihin syyllistynyt julkisyhteisön työntekijä vai virkamies. Tällaisia rikoksia ovat lahjusrikkomus (3 §), tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen (5 §:n 2 momentti) ja asiakirjan luvaton paljastaminen (6 §). Jos näihin tekoihin syyllistyy julkisyhteisön työntekijä, vanhentumisaika on kaksi vuotta, jos virkamies, vanhentumisaika on viisi vuotta.

Järjestelmän selkeyden kannalta olisi parempi vaihtoehto, että erityinen vanhentumisaika liittyisi tiettyihin rikoksiin eikä tiettyyn tekijätyyppiin. Lisäksi on yleinen suuntaus, että työntekijäasemassa olevien osuus julkista valtaa käyttävistä henkilöistä lisääntyy. Näistä syistä julkisyhteisön työntekijät rinnastettaisiin rikosten vanhentumisaajan suhteen virkamiehiin. Erityinen lyhin vanhentumisaika koskisi siis kaikkia rikoslain 40 luvussa säänneltyjä rikoksia niiden tekijästä riippumatta.

Ympäristörikoksia koskevassa 48 luvussa on säädetty, että muiden ympäristörikosten kuin ympäristörikkomuksen lyhin vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Säännöksen tulkinnanvaraisuuden poistamiseksi säädettäisiin, että kymmenen vuoden lyhin vanhentumisaika koskisi vain erikseen lueteltuja rikoslain 48 luvussa tarkoitettuja ympäristörikoksia. Rikoslain ulkopuolisille ympäristörikoksille näin pitkä vanhentumisaika ei ole tarpeenkaan.

Nykyisen 48 luvun säännöksen sisältöä

vastaavasti säädettäisiin, että ympäristön turmelemisen, luonnonsuojelurikoksen ja rakennusuojelurikoksen vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Muutos nykyiseen sääntelyyn olisi se, että näin pitkä vanhentumisaika ei enää koskisi tuottamuksellista ympäristön turmelemista (48 luvun 4 §). Teon edellyttämä syyksiluettavuus, huolimattomuus, on lievin mahdollinen, josta voidaan rangaista. Sen enimmäisrangaistukseksi on valittu vain yksi vuosi vankeutta, mistä seuraa normaalisti kahden vuoden vanhentumisaika. Se, että tuottamuksellisen ympäristön turmelemisen vanhentumisaika on nyt kymmenen vuotta, johtuu lähinnä lainsäädäntöteknisistä syistä. Näin pitkä vanhentumisaika ei liene käytännössä tarpeellinen.

Törkeän ympäristön turmelemisen (48 luvun 2 §) säännönmukainen vanhentumisaika on kymmenen vuotta, joten sitä ei tarvitsisi erikseen mainita tässä momentissa.

2 §. Syyteoikeuden vanhentumisaajan alkaminen

1 momentti. Pääsääntö on, että 1 §:ssä tarkoitettut ajat lasketaan rikoksen tekopäivästä. Jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä. Esimerkiksi kuolemantuottamuksessa rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään kuoleman aiheutumista. Vanhentumisaika laskettaisiin seurauksen ilmenemisestä, eli kuolinpäivästä, eikä kuoleman aiheuttaneesta tapahtumasta.

Joissain tapauksissa rikos täyttyy myöhemmin kuin milloin se tehdään, vaikka kysymyksessä ei olekaan varsinainen seurausrikos. Esimerkki tällaisesta rikoksesta on veropetos (29 luvun 1 §). Veropetosta koskevan syyteoikeuden vanhentumisen on katsottu alkavan verotuksen toimittamisesta (KKO 1985 II 6).

Jos kysymyksessä on laiminlyöntirikos, tekopäivän käsite ei ole yhtä selvä kuin aktiivista tekemistä edellyttävien rikosten yhteydessä. Kysymys on kuitenkin sellainen, jota voidaan sopivimmin jättää oikeuskäytännössä ratkaistavaksi. Korkein oikeus on antanut vuonna 1984 eräaseen laiminlyöntirikokseen liittyvän ennakkopäätöksen (KKO 1984 II 15). Sen mukaan uuden omistajan laiminlyötyä tehdä autorekisterikeskukselle ilmoituksen omistusoikeuden siirtymisestä syyteoikeuden vanhentumisaika alkoi kulua vasta siitä päivästä, jona ilmoitus tehtiin.

2 momentti. Momentti koskee niin sanottuja jatkuvia rikoksia, eli rikoksia, joissa rikolliseen tekoon sisältyy lainvastaisen asiointilan aikaan saamisen lisäksi sen ylläpitäminen. Esimerkkeinä vakiintuneesti jatkuviksi katsotuista rikoksista voidaan mainita 25 luvussa olevat liikkumisvapautta rajoittavat rangaistavat teot ja 45 luvussa olevat sotilaan karkaamisena rangaistavat teot. Sen sijaan esimerkiksi varastetun tavaran kätkemistä korkein oikeus ei pitänyt jatkuvana rikoksena (KKO 1997:11).

Korkeimman oikeuden tapauksessa 1980 II 127 syytetty oli luonnonsuojelulain (71/1923) vastaisesti pystyttänyt mainostaulun, eikä ollut poistanut sitä syytteen nostamiseen mennessä. Koska kielletty asiantila oli jatkunut syytteen nostamiseen saakka, syyteoikeuden vanhentumisaika ei ollut vielä alkanut. Samantyyppinen on korkeimman oikeuden ratkaisu 1986 II 88. Syytetty oli rakennuslain (370/1958) vastaisesti rakentanut uudisrakennuksen ilman lupaa eikä ollut purkanut rakennusta luvatonta rakentamista koskevan syytteen nostamiseen mennessä. Lainvastaisen asiointilan jatkuttua syytteen nostamiseen saakka syyteoikeuden vanhentumisaika ei vielä ollut alkanut.

Oikeuskäytäntöä voidaan pitää näiden päätösten jälkeen vakiintuneena ja jatkuvan rikoksen luonne huomioon ottaen perusteltuna. Jos rikolliseen tekoon sisältyy lainvastaisen asiointilan ylläpitäminen, syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa ehdotuksen mukaan vasta sellaisen tilan päättymisestä. Ehdotetussa säännöksessä ei sinänsä oteta kantaa siihen, mitä rikoksia on pidettävä jatkuvina.

Käytännössä on eroavuutta siinä, kuinka aktiivista toimintaa jatkuva rikos edellyttää. Esimerkiksi jotain esinettä laittomasti hallussaan pitävä saattaa pitkän ajan kuluessa unohtaa, että hänellä sitä onkaan. Tällöin voi tuntua kohtuuttomalta, että rikos ei ala vanhentua niin kauan kuin laitton hallussapito jatkuu. Yksi keino välttää kohtuuton lopputuloksen rikoksen tultua ilmi voisi olla toimenpiteistä luopuminen.

3 momentti. Momentti selventää rikokseen osallisuuden vanhentumista. Osallisuusmuotoja ovat yllytys ja avunanto. Avunanto on rangaistuksen vähentämisperuste, mutta yllyttäjää rangaistaan kuten rikoksen tekijää. Yllytys ja avunanto rikokseen voivat toteutua jo ennen varsinaista rikoksen tekemistä.

Korkein oikeus katsoi päätöksessään 1985 II 6, että koska avunanto on päteköön liit-

tyvä teko, oikeus syytteen nostamiseen siitä alkaa vanhentua samanaikaisesti pääteon syyteoikeuden kanssa. Ehdotukseen on kirjattu tuon ennakkopäätöksen mukainen periaate siinä muodossa, että se koskee kaikkea osallisuutta. Syyteoikeus osallisuudesta rikokseen alkaisi vanhentua samana päivänä kuin syyteoikeus pääteosta. Periaatteessa ei voida pitää oikeudenmukaisena tilannetta, jossa esimerkiksi teon toteutumisen kannalta hyvinkin tärkeä yllytys olisi vanhentunut, mutta itse päärikoksesta voitaisiin vielä syyttää ja tuomita. Käytännössä lienee tosin harvinaista, että päärikoksen ja toisaalta yllytyksen tai avunannon väli olisi kovin pitkä.

3 §. Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

1 momentti. Momentissa säädetään siitä, milloin syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa. Rikoksesta syytettävän oikeusturvan kannalta on tärkeää, että tuo ajankohta määritellään mahdollisimman täsmällisesti. On myös asianmukaista, että epäilty saa vanhentumisaajan kuluessa tiedon siitä, että häntä vastaan ryhdytään syytetoimiin. Näillä perusteilla ehdotetaan, että syyteoikeuden vanhentuminen katkaisi edelleen haasteen tiedoksiantamisella. Vanhentumisen katkaisisi myös oikeudenkäynnissä henkilökohtaisesti läsnä olevaa vastaan tehty rangaistusvaatimus.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaan syyttäjä nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuimien voi määrätä siinä laajuudessa kuin se katsoo aiheelliseksi, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse. Rikosasia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu kansliaan tai, jos syyttäjä antaa haasteen, kun haaste annetaan tiedoksi. Syyte voidaan nostaa ilman haastetta rikoksista, joista tuomioistuimella on oikeus tuomita rangaistus omasta aloitteestaan (5 luvun 2 §).

Mainitun lain 5 luvun 17 §:n 1 momentissa on säädetty, että nostettua syytettä ei saa muuttaa. Syyttäjä voi kuitenkin laajentaa samaa vastaajaa koskevan syytteen käsittämään toisen teon, jos tuomioistuimien esittämään selvitykseen ja muihin seikkoihin nähden katsoo sen soveliaaksi. Tällaisia tapauksia varten on tarpeen edelleen säilyttää säännös siitä, että tuomioistuimessa henkilökohtaisesti saapuvilla olevaa vastaan tehty ran-

gaistusvaatimus katkaisee syyteoikeuden vanhentumisen.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin liittyvän hallituksen esityksen (HE 82/1995 vp) mukaan kuten riita-asian käsittelyssä myös rikosasian käsittelyssä on tärkeää, että tuomioistuimien voi tehdä asian käsittelyyn liittyviä ratkaisuja jo ennen tiedoksiantamista. Siksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa asian vireilletuloajankohta olisi haastehakemuksen saapuminen tuomioistuimeen. Pääsäännön mukaan tuomioistuimien huolehtisi haasteen tiedoksiantamisesta. Vireilletuloajankohdan siirtymistä perustellaan hallituksen esityksessä myös sillä, että eräissä tapauksissa se turvaamistoimi tai pakkokeino, joka on määrätty ennen asian käsittelyä, raukeaa, jollei syytettä nosteta määräajassa.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaista muutosta ei ehdoteta ulotettavaksi vanhentumissäännöstöön. Syyte katsottaisiin vanhentumisaajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi edelleen silloin, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Kansainvälisen vertailun perusteella ei olisi mitenkään poikkeuksellista, että esimerkiksi jo haastehakemuksen saapuminen kansliaan katkaisisi syyteoikeuden vanhentumisen. Tällainen järjestely sisältäisi kuitenkin aiemmin mainittuja haittoja syytettävän oikeusturvan kannalta. Sitä ei voida pitää myöskään hallinnon julkisuus- ja kuulemisperiaatteiden kannalta hyvänä ratkaisuna.

Siitä, että syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa vain haasteen tiedoksiantamisella, seurannee säännönmukaisesti, että jutun tutkinta on vanhentumisen katketessa jo melko pitkällä. Joissain tapauksissa saattaa kuitenkin olla vaikeuksia saada jutun tutkinta vanhentumisaajan kuluessa siihen vaiheeseen, että syytettävä voitaisiin haastaa. Lisäksi on mahdollista, että syytetty pakoilee haastetta. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi ehdotetaan mahdollisuutta jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa pakoilutapauksissa ja tutkinnan ollessa sen poikkeuksellisen vaikeuden vuoksi keskeneräinen sekä muutenkin erittäin tärkeän yleisen edun vaatiessa. Tätä ehdotusta käsitellään tarkemmin asianomaisessa yhteydessä (4 §).

Ehdotuksessa puhuttaisiin syytteen nostamisesta "vanhentumisaajan kulumisen katkaisevalla tavalla", jotta vältettäisiin sekaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun

lain säännösten kanssa.

Jos tuomioistuimella on oikeus tuomita rangaistus omasta aloitteestaan, ei syytettyä erikseen haasteta. Kysymys on oikeudenkäyntiin liittyvistä rangaistuksista, joista on säännöksiä oikeudenkäymiskaaressa. Keskeinen on oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:n säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi rangaista sakolla sitä, joka häiritsee käsittelyä, ei tottele tuomioistuimen antamaa kehoitusta tai muutoin loukkaa tuomioistuimen arvovaltaa. Tällaisissa tapauksissa rangaistussäännösten soveltaminen tulee harkittavaksi melkein välittömästi niiden soveltamisen perusteena olevan seikan tapahduttua, joten rikos ei pääse vanhentumaan. Rangaistus voitaneen oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:n perusteella tuomita siitakin huolimatta, että säännöstä rikkonut poistuu luvatta oikeudesta kesken käsittelyn, joten vanhentuminen ei ala tällaisessakaan tilanteessa. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 14 §:n mukaan mitä luvussa säädetään poissaolosta istunnosta, sovelletaan myös silloin, kun asianosainen luvatta poistuu kesken käsittelyn. Kyseisessä luvussa on säännöksiä rikosasian tutkimisesta ja ratkaisemisesta vastaajan poissaolosta huolimatta.

2 momentti. Momentissa määritellään, milloin syytteen nostaminen jutussa ei katkaise syyteoikeuden vanhentumista. Tällaisessa tapauksessa vanhentumisaika siis kuluu syytettävän eduksi edelleen. Ehdotuksen sisältö vastaa nykyisen lainsäädännön sisältöä, joskin sanamuotoa selvennettäisiin. Ehdotuksen mukaan syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syyte peruutetaan, ei katkaisisi syyteoikeuden vanhentumista.

Syyte jätetään ottamatta tuomioistuimen tutkittavaksi sen vuoksi, että jokin oikeudenkäynnin edellytys puuttuu, eikä puute ole korjattavissa. Tyypillinen esimerkki on se, että tuomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään asiaa. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa on säännöksiä (5 luvun 6 §, 7 luvun 5 §), joiden mukaan tuomioistuimen on heti jätettävä asia tutkimatta syyttäjän tai asianomistajan tekemän haastehakemuksen puutteellisuuden vuoksi ja silloin, kun tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi. Tällaisessa tapauksessa kysymyksessä on useimmiten viranomaistoiminnan virheellisyys tai puutteellisuus, joten on asianmukaista, että se ei rikoksesta epäillyn vahingoksi katkaise van-

hentumisaikaa.

Syyttäjä puolestaan voi luopua syytteestä eli peruuttaa nostamansa syytteen lähinnä silloin, kun oikeudenkäynnin aikana ilmenee jotain sellaista, joka jo alunperin olisi vaikuttanut syyttäjän syyteharkintaan. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 12 §:n mukaan virallinen syyttäjä voi peruuttaa syytteensä, jos syytteen nostamisen jälkeen ilmenee seikka, jonka perusteella hänellä olisi ollut oikeus jättää syyte nostamatta. Säännöksessä tarkoitetaan seuraamusluonteisen syyttämättä jättämisen perusteita. Lisäksi syyttäjä voi peruuttaa syytteen, jos hän uuden selvityksen perusteella katsoo syytteen edellytysten puuttuvan. Koska syytteen peruuttaminen ei katkaise vanhentumista, ei ole vaaraa syytteen nostamisesta liian kevyin perustein vanhentumisaajan lähestyessä loppuaan.

Käytännössä tavallisin syy rikosoikeudenkäynnin keskeytymiseen on se, että juttu jätetään syytetyn poissaolon vuoksi uuden ilmoituksen varaan. Voimassa oleviin vanhentumissäännöksiin liittyvässä hallituksen esityksessä katsottiin jutun tällaisessa tapauksessa olevan edelleen vireillä ja vanhentumisen keskeytyneen. Saman kannan korkein oikeus on ottanut ennakkotapauksessaan (KKO 1986 II 155).

Jutun jäädessä uuden ilmoituksen varaan rangaistuksen tuomitseminen tulee kysymykseen niin kauan, kuin ehdotetun 6 §:n mukainen rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentumisaika on kulunut umpeen. Rikosasioiden oikeudenkäynnin uudistuksen jälkeen tarve jättää juttu uuden ilmoituksen varaan todennäköisesti vähenee, sillä uudistuksessa laajennettiin mahdollisuutta tuomita pääkäsittelystä poissaoleva vastaaja syytteessä tarkoitettusta rikoksesta rangaistukseen (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa, 8 luvun 11—13 §).

4 §. Syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkaminen

Pykälässä säädetään edellytykset sille, milloin syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan jatkaa. Kysymyksessä olisi lainsäädännössämme uusi menettely, jonka käyttöönottoa on yleisperusteluissa esitetyistä syistä pidettävä tarpeellisena.

Syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan ehdotuksen mukaan hakemuksesta jatkaa yhdellä vuodella. Kun kysymys on poik-

keukselliseksi tarkoitettusta menettelystä, ei ole syytä myöntää yhtä vuotta pidempää jatkoaikaa. Järjestelmän selkeyden vuoksi jatkoaika olisi aina saman pituinen. Kerran jatkettua syyteoikeuden vanhentumisaikaa ei voitaisi jatkaa enää toistamiseen.

Syyteoikeuden vanhentumisaikaa voitaisiin jatkaa ensinnäkin silloin, kun rikoksen esitutkinta on edennyt jo varsin pitkälle, mutta jokin syytteen nostamisen kannalta olennainen selvitys vielä puuttuu. Lisäksi voidaan arvioida, että tuota selvitystä ei tulla saamaan ennen vanhentumisaajan päättymistä.

Jatkamisperuste soveltuisi, kun rikoksen esitutkinta on edennyt jo varsin pitkälle, mutta jokin syytteen nostamisen kannalta olennainen selvitys vielä puuttuu. Lisäksi voidaan arvioida, että tuota selvitystä ei tulla saamaan ennen vanhentumisaajan päättymistä.

Mitään rikoslajia sinänsä ei rajata perusteen soveltamisalan ulkopuolelle. Vaatimus siitä, että tutkintatoimenpiteiden on oltava erityisiä ja aikaa vieviä, on kuitenkin omiaan rajaamaan vähäisimmät rikokset pois. Peruste soveltuisi esimerkiksi sellaisiin taloudellisiin rikoksiin, joissa kirjanpito on materiaalin hävittämisen tai epäluotettavuuden vuoksi merkittävilta osin laadittava uudelleen ja joissa tarvitaan ulkopuolisia lausuntoja. Monien muidenkin rikosten tutkinta edellyttää teknistä, lääketieteellistä tai muuta vastaavaa erityisasiantuntemusta, minkä vuoksi joudutaan käyttämään poliisin omia taikka ulkopuolisia asiantuntijoita. Tämä puolestaan lisää tutkintaan kuluva aikaa ja saattaa johtaa siihen, että tutkinta on vielä selvästi keskenäinen vanhentumisaajan päättyessä.

Peruste soveltuisi vain, kun tutkintaviranomaisen omat selvitykset, hankittavat asiantuntijalausunnat tai muut vastaavat toimet ovat erityisiä ja aikaa vieviä tutkintatoimenpiteitä. Jos tutkinta on sinänsä tavanmukainen ja sen keskenäisyyden syynä on etupäässä tutkintaviranomaisen tai asiantuntijan yleinen työruuhka, peruste ei soveltuisi.

Toinen peruste syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkamiselle olisi se, että rikoksesta vastaajaksi haastettava pakoilee eikä hänelle sen vuoksi ilmeisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisaajan päättymistä.

Rikosoikeudelliseen järjestelmään kuuluu myös se, että järjestelmää vältellään. Yleinen oikeustajunta tuskin kuitenkaan hyväksyy sitä, että sopivasti ajoitetulla ulkomaanmatkalla tai muulla vastaavalla viranomaisten välttelyllä saadaan syyteoikeus vanhentu-

maan ja vältytään siten mahdollisesta rikosoikeudellisesta vastuusta.

Varsinkin ulkomaille matkustamista vähän ennen syyteoikeuden vanhentumista voitaisiin yleensä pitää osoituksena haastemiehen pakoilusta. On silti mahdollista, että kysymyksessä on normaali lomamatka, jolloin peruste ei soveltuisi. Arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä pakoilu, olisi huomiota kiinnitettävä ainakin siihen, voidaanko haastettavan katsoa olleen tietoinen odotettavissa olevasta syyteoikeuden vanhentumisesta.

Kun päätetään syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkamisesta pakoilun perusteella, on arvioitava, onko ilmeistä, ettei haastetta saataisi annetuksi ajoissa tiedoksi. Tämä arvio perustuisi lähinnä siihen selvitykseen, minkä jatkoajan hakija esittäisi siihenastisista haastamisyhteyksistä.

Kolmantena mahdollisena perusteena jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa on se, että erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisaajan jatkamista. Kysymys voisi olla esimerkiksi rikoksesta, joka on tullut poliisitutkintaan niin myöhään, että sitä ei ehditä tutkia kunnolla ennen syyteoikeuden vanhentumista, vaikka tarvittavat tutkintatoimenpiteet eivät sinänsä olekaan momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla erityisiä ja aikaa vieviä. Muun muassa syyttämättä jättämistä koskevan hallituksen esityksen (HE 82/1995 vp) mukaan mahdollinen syyttämättä jättämisen peruste on tilanne, jossa rikoksen syytteesenpanon pitkäkö vanhentumisaika on kulunut miltei loppuun ja rikos on sattumanvaraisesti vasta tässä vaiheessa tullut poliisin tietoon. Tämä lähtökohta on edelleen hyväksyttävä. Vanhentumisaajan jatkaminen 3 kohdan mukaisen perusteen vuoksi tuleekin kysymykseen vain hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa. Erittäin tärkeän yleisen edun voidaan katsoa vaativan vanhentumisaajan jatkamista lähinnä silloin, kun kysymys on vakavasta rikoksesta. Jonkin verran vähäisempäänkin rikokseen säännös voisi soveltua esimerkiksi silloin, kun kysymys on julkista valtaa väärinkäyttäen tehdystä rikoksesta. Ehdotetun 3 kohdan mukaisia tilanteita voidaan luonnehtia sellaisiksi, joissa syyteoikeuden vanhentuminen heikentäisi huomattavasti rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuutta.

Mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa koskisi myös yhteisöosakkoa koskevan vaateen vanhentumisaikaa.

5 §. Menettely syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatkettaessa

1 momentti. Momentti sisältää säännökset syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatkettaessa toimivaltaisista viranomaisista ja jatkoaikaa koskevasta hakemuksesta. Ehdotuksen mukaan vanhentumisaajan jatkamisesta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen. Hakemuksen vanhentumisaajan jatkamisesta voisi tehdä virallinen syyttäjä. Hakemus olisi tehtävä kirjallisesti ennen vanhentumisaajan päättymistä.

Ehdotettu järjestelmä ei todennäköisesti lisäisi tuomioistuinten työtä tai vaikeuttaisi niiden toiminnan järjestelyä. Syyteasiassa toimivaltainen on pääsääntöisesti sen paikkakunnan tuomioistuin, missä rikos on tehty. Vaikka tuomioistuin joutuu jossain määrin arvioimaan myös itse rikosta, vanhentumisaajan jatkamisessa ei kuitenkaan ole kysymys kannanotosta syyllisyyskysymykseen. Sen vuoksi vanhentumisaajan jatkamisesta päättävä tuomari ei tule esteelliseksi käsittelemään myöhemmin samassa tuomioistuimessa varsinaista rikosasiaa. Rikosasiassa toimivaltainen tuomioistuin käsittelee myös vaatumuksen pidätetyn vangitsemisesta. Vaikka tällöin joudutaan arvioimaan syyllisyystodennäköisyyttäkin, on käytännössä katsottu, ettei vangitsemisvaatumuksen käsittelevä tuomarikaan tule esteelliseksi käsittelemään itse rikosasiaa.

Syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkamista voisi hakea vain virallinen syyttäjä, ei esimerkiksi asianomistaja. Syyttäjä toimisi esitutkintaviranomaisen ja tuomioistuimen väliin sijoittuvana viranomaisena, jonka on itsenäisesti arvioitava tarve hakea syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkamista. Se, että hakemuksen voi tehdä vain viranomainen, johtuu myös menettelyn poikkeuksellisuudesta.

Syyttäjällä viranomaistahon edustajana on parhaat mahdollisuudet saada tieto rikoksen tutkinnan etenemisestä. Uudistetussa rikosasioiden oikeudenkäynnissä vastaajan haastamisesta huolehtii pääsääntöisesti tuomioistuin. Haastamisyritysten selvittäminen vaatii siksi syyttäjältä yhteydenpitoa tuomioistuimen kanssa. Pakoilotapauksessakin syyttäjä on sopiva taho arvioimaan, onko vanhentumisaajan jatkamista haettava.

Hakemuksen vanhentumisaajan jatkamisesta olisi oltava kirjallinen. Virallisen syyttäjän olisi hakemuksessaan esitettävä selvitys niis-

tä erityisistä seikoista, joiden vuoksi vanhentumisaikaa tulisi hänen mielestään jatkaa. Jos rikoksesta epäillylle varataan 3 momentin mukaisesti tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksesta, voi selvitys rikostutkinnallisten syiden vuoksi olla varsin suppeakin. Yleensäkin muuta kuin juuri hakemukseen liittyvää selvitystä rikoksesta ei olisi tarpeen esittää. Hakemuksessa tulisi yksilöidä mahdollisimman tarkasti se tapahtumainkulku, jonka osalta vanhentumisaikaa toivotaan jatkettavaksi. Vastaavaa yksilöintiä voidaan edellyttää myös päätökseltä, jolla vanhentumisaikaa jatketaan.

Hakemus tulisi tehdä ennen vanhentumisaajan päättymistä. Tarkkaa määräystä siitä, kuinka paljon ennen vanhentumista hakemuksen voisi tehdä, ei lakiin otettaisi.

2 momentti. Ehdotuksen mukaan vanhentumisaajan jatkamista koskeva hakemus on otettava tuomioistuimen käsiteltäväksi viipymättä.

Jos syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatketaan vuodella, jatkoaika alkaa vanhentumisaajan päättymisestä eikä tuomioistuimen päätöksestä. On tarpeen saada nopeasti selvitys siitä, jatketaanko esimerkiksi esitutkintaa tai haastettavan etsiskelyä, jotta vuoden lisäaika ei kuluisi hukkaan. Jatkoaikaa koskevan hakemuksen nopea käsiteltäväksi ottaminen on sen vuoksi tarpeen. Hakemus voitaisiin ottaa käsiteltäväksi ja ratkaista jo ennen vanhentumisaajan päättymistäkin.

Käräjäoikeudessa asia voitaisiin käsitellä yhden tuomarin istunnossa. Tässä kokoonpanossa käräjäoikeus voi päättää myös muun muassa vangitsemisesta (pakkokeinolaki, 450/1987, 1 luvun 9 §:n 2 momentti) ja tuomita rikosasiassa sakkorangaistuksen (oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 6 §). Vanhentumisaajan jatkamista koskeva asia on tosin poikkeuksellinen, mutta nopean käsittelyn tarve puoltaa yhden tuomarin kokoonpanon määräämistä toimivaltaiseksi sellaisessakin asiassa.

3 momentti. Momentti koskee rikoksesta epäillyn kuulemista vanhentumisaajan jatkamista koskevasta hakemuksesta. Vanhentumisaajan jatkaminen saattaa olla epäillyn kannalta tärkeä ratkaisu, josta hänelle on oikeusturvan takaamiseksi varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Vanhentumisaajan jatkamista haettaessa esitutkinta ei ole välttämättä niin pitkällä, että voitaisiin arvioida tietyn henkilön tulevan syytetyksi. Kaikkien epäiltyjen kuulemi-

nen olisi liian raskas ja turhaan leimaava menettely. Kuulemismahdollisuuden varaa-minen rajoittaisikin vain tapauksiin, joissa on ilmeistä, että tiettyä henkilöä tullaan syyttämään rikoksesta, jota hakemus koskee.

Jos hakemus perustuu haastettavan pakoi-luun, ei ole mielekästä varata hänelle tilai-suutta tulla kuulluksi hakemuksen johdosta. Sen vuoksi kuulemismahdollisuus varat-taisiinkin vain silloin, kun hakemus tehdään 4 §:n 1 kohdan perusteella, eli tutkinnan keskeneräisyyden vuoksi, taikka 3 kohdan perusteella, eli erittäin tärkeän yleisen edun vaatiessa.

Kuulemisvelvollisuutta ei ole kuitenkaan tarpeen asettaa ehdottomaksi. Tilaisuus tulla kuulluksi tulisi varata vain, jos se on hanka-luudetta mahdollista. Riittäisikin, että epäil-lylle varataan tilaisuus lausua mielipiteensä hakemuksesta kutsumalla hänet kuultavaksi postitse. Mikäli epäiltyä ei tavoitettaisi pos-titse, ei hänen etsiskelynsä esimerkiksi haas-temiehen avulla olisi tarpeen.

4 momentti. Hakemuksen johdosta annet-tuun päätökseen ei saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla. Valitusmenette-ly johtaisi asian ehkä pitkäänkin vireillä-oloon, kun uusi vanhentumisaika samanai-kaisesti jo kuluu, mikäli sellainen on myön-netty. Syyteoikeuden vanhentumisaajan jatka-mista koskeva asia on tarpeen saada pian lopullisesti käsiteltyksi. Sen vuoksi hake-muksen johdosta annettusta päätöksestä saisi vain kannella. Kanneltaessa ei tarvitse il-moittaa tyytymättömyyttä. Kantelu voisi koskea esimerkiksi sitä, että jatkamiselle ei ollut edellytyksiä. Käräjäoikeuden päätöksestä kanneltaisiin hovioikeuteen. Jos päätöksen hakemuksen johdosta olisi tehnyt hovioi-keus, kantelu osoitettaisiin korkeimmalle oikeudelle. On myös mahdollista kannella oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännösten mukaisesti tuomiovirheestä.

Kantelua käytetään oikeusturvakeinona eräissä muissakin tilanteissa. Esimerkiksi vangitsemisasiassa annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla, mutta vangittu saa kannella päätöksestä (pakkokeinolain 1 luvun 27 §).

Jotta vanhentumisaajan jatkamista koskeva asian käsittely ei olisi vireillä pitkään, kante-lulle säädettäisiin kolmenkymmenen päivän määräaika laskettuna hakemuksen johdosta tehdyn päätöksen antamispäivästä. Samasta syystä säädettäisiin, että kantelu on käsiteltä-vä kiireellisenä.

Vanhentumisaajan jatkamisesta päättämisen jälkeen voi ilmetä seikkoja, jotka asettavat vanhentumisaajan laskemisen uuteen valoon. Lopullinen kanta vanhentumiskysymykseen otetaankin vasta pääasian käsittelyn yhe-tydessä, kun tuomioistuin päättää esimer-kiksi siitä, milloin rikos on katsottava teh-dyksi. Sen sijaan sitä, oliko vanhentumisaajan jatkaminen tarpeellista, ei tuolloin enää voi-taisi tutkia.

6 §. Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Edellä 3 §:n yhteydessä käsiteltiin tilan-netta, jossa rikoksesta on nostettu tuomioistuimessa syyte, mutta syytetyn poissaolon vuoksi asia jätetään uuden ilmoituksen va-raan. Vanhentumisaika on tällöin katkennut, ja asia on jatkuvasti vireillä. Mikäli ei sää-dettäisi erikseen rangaistuksen tuomitsemi-sen estävistä vanhentumisajoista, tällä tavoin vireille tullut juttu jäisi avoimeksi niin pit-käksi aikaa kuin syytetty saadaan oikeudessa vastaamaan. Tarve saada varmuus oikeusti-lasta edellyttää, että tällainen tilanne ei voi jatkua kuinka pitkään tahansa. Vaikka uuden ilmoituksen varaan jäävien juttujen määrä todennäköisesti vähenee rikosprosessiuudis-tuksen jälkeen, niitä tulee kuitenkin edelleen esiintymään. Tämänkin vuoksi on syytä säi-lyttää edelleen rangaistuksen tuomitsemisen estävät vanhentumisaajat. Tuomitsemisen estävää vanhentumista voidaan perustella myös samoilla syillä kuin syyteoikeuden vanhentu-mista.

1 momentti. Oikeus tuomita rangaistus ri-koksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei van-hentuisi. Tämä on johdonmukaista sen kans-sa, että oikeus syyttää tällaisesta rikoksesta ei ehdotuksen mukaan vanhennu.

2 momentti. Rangaistuksen tuomitsemisen estäviä vanhentumisaikoja lyhennettäisiin jonkin verran nykyisestä. Tällä saavutettaisiin se etu, että uuden ilmoituksen varassa tuomioistuimissa avoimena olevat jutut voitai-siin nykyistä nopeammin katsoa loppuun käsiteltyiksi.

Tällä hetkellä rangaistuksen tuomitsemisen estävän vanhentumisen määräaika on kolme-kymmentä vuotta, mikäli rikoksesta säädetty kovin rangaistus on yli kaksi vuotta. Näin pitkä määräaika koskee nykyään sellaisiakin rikoksia, joita ei voi pitää kaikkein vakavim-pina. Ehdotuksen mukaan kolmenkymmenen

vuoden määräaika koskisi rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määräajaksi yli kahdeksan vuoden. Jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta, vastaava vanhentumisaika olisi kaksikymmentä vuotta.

Jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on enintään kaksi vuotta vankeutta tai sakkoa, on tuomitsemisen estävän vanhentumisen määräaika voimassa olevassa laissa viisitoista vuotta. Edellä esitetystä syystä ehdotetaan määräajan lyhentämistä kymmeneksi vuodeksi.

Määräajat laskettaisiin 2 §:ssä tarkemmin määritellystä päivästä, josta syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa.

3 momentti. Nykyisessä pykälässä ei ole säädetty, mikä merkitys muutoksenhaulla on rangaistuksen tuomitsemisen estävää määräaika laskettaessa. Sääntely on selvyiden vuoksi tarpeen. Tuomittu rangaistus raukeaisi, jos sitä koskeva tuomio ei ole tullut täytäntöönpanokelpoiseksi ennen 2 momentissa tarkoitettua ajan täyttymistä.

Alioikeuden tuomio tulee lainvoimaiseksi ja täytäntöönpanokelpoiseksi, jollei siihen ilmoiteta tyytymättömyyttä tai jos tyytymättömyyden ilmoituksesta huolimatta tuomioon ei haeta muutosta. Jos hovioikeuden tuomiota koskevaa valituslupaa haetaan korkeimmalta oikeudelta, hovioikeuden tuomio ei vielä tule lainvoimaiseksi. Kuitenkin tällainen hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty (oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 22 §). Kun hovioikeuden tuomitsema rangaistus menee siis yleensä välittömästi täytäntöön, on rangaistuksen raukeaminenkin syytä kytkeä täytäntöönpanokelpoisuuteen eikä lainvoimaisuuteen.

7 §. Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentuminen

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan 9 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään, että jos rikoksentehtijälle ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta, ei myöskään oikeushenkilöä, jonka puolesta tai hyväksi hän on toiminut, saa tuomita rangaistukseen. Yhteisösakkoa koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta.

Säännös on uusi eikä sen muuttamiseen

ole ilmennyt tarvetta. Se otettaisiin sanamuodoltaan hieman selvennettyinä 7 §:ksi. Siinä säädettäisiin, että yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentumisaika on sama kuin vaateen perusteena olevan rikoksen vanhentumisaika. Lyhin vaateen vanhentumisaika olisi viisi vuotta.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi sovellettavaksi muun muassa sellaisiin taloudellisiin rikoksiin, joiden laissa säädetty enimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta, ja säännönmukainen syyteoikeuden vanhentumisaika siten kaksi vuotta. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan hallituksen esityksen (HE 95/1993 vp) mukaan tällaiset rikokset voivat olla vaikeasti paljastettavia ja niiden selvittäminen työlästä. Kahden vuoden vanhentumisaika osoittautuisi varsin todennäköisesti näissä rikoksissa usein liian lyhyeksi yhteisösakkoon tuomitsemisen kannalta.

Voi siis esiintyä tapauksia, joissa yksilöllinen rangaistusvastuu sulkeutuu pois syyteoikeuden vanhentumisen vuoksi, mutta oikeushenkilö tuomitaan yhteisösakkoon. Mainitussa hallituksen esityksessä katsottiin, että pitempi vanhentumisaika yhteisösakkovaatimuksen esittämiselle on perusteltu ennen kaikkea silloin, kun oikeushenkilön rangaistusvastuu perustuu useihin itsenäisesti arvioiden verraten lieviin rikoksiin, joiden yhteisvaikutusta kuitenkin on pidettävä vakavana.

8 §. Asetetun uhkasakon vanhentuminen

Oikeudenkäyntiä koskevissa säädöksissä on useita säännöksiä oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asetettavasta uhkasakosta. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 1 §:ssä säädetään asianosaiselle määrättävästä sakon uhasta. Pykälän 1 momentin mukaan asianosainen määrätään saapumaan käräjäoikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti sakon uhalla, jollei katso, ettei hänen henkilökohtainen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ole tarpeen. Lain 8 luvun 5 §:ssä säädetään, että jos vastaaja ei noudata hänelle annettua määräystä saapua sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuin on, jos se edelleen pitää vastaajan läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon. Vastaava säännös koskee asianomistajaa ja hänen laillista edustajaansa (8 luvun 4 §).

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 15 §:n 3 momentin mukaan oikeus saa uhkasakolla velvoittaa sen, jonka on esiintuotava asiakirja, täyttämään velvollisuutensa. Saman luvun 26 §:n 3 momentin mukaan todistaja on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla.

Vallinneen epäselvyyden vuoksi ehdotetaan lakiin otettavaksi erityinen säännös siitä, kuinka pian oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asetettu uhkasakko vanhentuu. Vanhentumisaika olisi sama kuin syyteoikeuden vanhentumisella rikoksesta, josta voidaan tuomita rangaistukseksi enintään sakkoa, eli kaksi vuotta. Tuon ajan kuluttua uhkasakon asettamisesta sitä ei saisi enää tuomita. Myös uhkasakkolaissa (1113/1990), joka ei koske oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asetettavaa uhkasakkoa, on säädetty kahden vuoden vanhentumisajasta (13 §).

9 §. Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Ehdotuksen mukaan menettämisseuraamusta eli konfiskaatiota ei saa tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. Ehdotus on tältä osin nykyisen lainsäädännön mukainen. Sen sijaan erityissäännöstä menettämisseuraamusta koskevan vaateen lyhimmästä vanhentumisajasta ei lakiin enää otettaisi. Tätä muutosta on perusteltu edellä yleisperusteluissa.

Ehdotettu säännös on laadittu silmällä pitäen voimassa olevia konfiskaatiosäännöksiä. Niiden uudistamista valmistellaan parhaillaan. Uudistuksen yhteydessä myös vanhentumista koskevassa luvussa olevien menettämisseuraamuksia koskevien säännösten sisältö tarkistetaan uudistuksen yleislinjojen mukaiseksi.

Menettämiskaatus ei vanhentuisi, mikäli se koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön. Ehdotettu säännös on voimassa olevan mukainen. Nykyisen käsityksen mukaan säännös ei ole riittävän täsmällinen. Kun kuitenkin konfiskaatiota koskevat säännökset uudistetaan ilmeisesti lähiaikoina, voidaan tuossa yhteydessä täsmentää säännöstä niin, että siinä viitattaisiin tiettyihin konfiskaatiota koskevassa luvussa tarkemmin määriteltäviin esineisiin, aineisiin tai vastaviiniin.

10 §. Vankeusrangaistuksen raukeaminen

1 momentti. Ehdotuksen mukaan elinkautisen vankeusrangaistus ei raukea. Säännös koskisi kaikista rikoksista tuomittuja elinkautisia rangaistuksia ja vastaisi siten syyteoikeuden vanhentumista ja rangaistuksen tuomitsemisen estävää vanhentumista koskevia säännöksiä.

2 momentti. Samat syyt, jotka puoltavat syyteoikeuden vanhentumista, puoltavat myös rangaistusten täytäntöönpano-oikeuden vanhentumista eli rangaistuksen raukeamista määräajan kuluttua. Ehdotetussa pykälässä säädetään muun kuin elinkautisen vankeusrangaistuksen raukeamisesta, jollei rangaistuksen täytäntöönpano ole alkanut määräajassa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Määräajat ovat sekä nykyisen että ehdotetun lain mukaan

— kaksikymmentä vuotta, jos rangaistus on yli kahdeksan vuotta,

— viisitoista vuotta, jos rangaistus on yli neljä ja enintään kahdeksan vuotta,

— kymmenen vuotta, jos rangaistus on yli vuoden ja enintään neljä vuotta, ja

— viisi vuotta, jos rangaistus on enintään vuosi.

Säännös on vastaava kuin Ruotsin, Norjan ja Tanskan säännökset. Tämä on tärkeää, koska pohjoismaiden kesken on sovittu, että niissä tuomitut vapausrangaistukset voidaan panna täytäntöön muissa pohjoismaissa.

3 momentti. Sakon muuntorangaistus raukeaisi, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Määräaika olisi nykyisen lainsäädännön mukainen. Koska sakon muuntorangaistuksen perusteena ovat rikokset ovat vähäisiä, on paikallaan, että sakon muuntorangaistuksena määrätty vankeusrangaistus raukeaa nopeammin kuin muu vankeusrangaistus.

11 §. Yhdyskuntapalvelun raukeaminen

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentissa on säädetty, että yhdyskuntapalvelu raukeaa samoin kuin sitä vastaava vankeusrangaistus rikoslain 8 luvun mukaan. Säännös siirrettäisiin vanhentumista koskevaan rikoslain lukuun. Käytännössä raukeamisaika olisi viisi vuotta, sillä lain 3 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin voi tuomita enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta rangaistuk-

seksi yhdyskuntapalvelua.

12 §. Täytäntöönpanon raukeaminen eräissä tapauksissa

Ehdotettu säännös koskisi tilanteita, joissa vankeusrangaistuksen, yhdyskuntapalvelun tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaan vaapauteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa. Tällöin olisi täytäntöönpanon jatkamisessa sovellettava 10 ja 11 §:n säännöksiä vankeusrangaistuksen, sakon muuntorangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun raukeamisesta. Selvyyden vuoksi säädettäisiin, että määräaikaisen vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun osalta vanhentumisaika määräytyy jäljellä olevan rangaistuksen mukaan. Jos useita tällaisia rangaistuksia on niitä täytäntöönpanossa laskettu yhteen, vanhentumisaika määräytyisi yhteenlasketusta rangaistuksesta jäljellä olevan ajan mukaan. Vanhentumisaika olisi laskettava keskeytymispäivästä ja, mikäli ehdonalaan vaapaus on määrätty menetetyksi tai ehdollinen rangaistus pantavaksi täytäntöön, siitä päivästä, jona menettämistä koskeva lainvoiman saanut tuomio annettiin.

Sääntely olisi vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen osalta nykyisen lain mukainen. Vastaavia säännöksiä yhdyskuntapalvelun keskeytymisestä ei ole annettu. Yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annettuun lakiin liittyvässä hallituksen esityksessä (HE 62/1990 vp) kuitenkin todetaan, että jos yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano keskeytyisi, vanhentumisaika laskettaisiin keskeytymispäivästä.

Myös määräys raukeamiseen johtavan ajan laskemisesta, jos ehdonalaan vaapaus menetetään, on nykyisen kaltainen. Pykälässä mainittaisiin myös vastaavan ajan laskemisesta silloin, kun ehdollinen rangaistus määrätään pantavaksi täytäntöön. Vastaava säännös on nyt ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:ssä.

13 §. Sakkorangaistuksen raukeaminen

1 momentti. Sakkorangaistus raukeaisi ehdotuksen mukaan viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä, jollei sakotetulle ole sitä ennen määrätty muuntorangaistusta. Sakkoa, muuntorangaistusta ja rikesakkoa koskevassa lainuudistuksessa (550/1999) mahdollisuus tuomita sa-

kon muuntorangaistus säilyy.

Koska sakko on vähäinen seuraamus, olisi sinänsä johdonmukaista, että se raukeaisi nopeammin kuin vankeusrangaistus. Toisaalta sakkokin on mahdollista muuntaa vankeusrangaistukseksi. Tässä esityksessä on päädytty ehdottamaan nykyisen pituista raukeamisen määräaikaa.

Säännöstä selvennettäisiin voimassa olevaan verrattuna niin, että siitä ilmenisi, että muuntorangaistuksen määrääminen keskeyttää sakon vanhentumisen. Tämä on myös oikeuskäytännössä omaksuttu kanta. Korkeimman oikeuden tapauksen KKO 1984 II 167 mukaan laillisin perustein tapahtuva muuntorangaistuksen määrääminen keskeyttää sakon vanhentumisen silloinkin, kun ratkaisuun haetaan muutosta.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti säädettäisiin, että jos muuntorangaistus on määrätty, sakotetulla on oikeus vanhentumisaajan kuluttuakin maksaa sakko niin kuin siitä on erikseen säädetty. Sakon maksamista koskevat säännökset ovat lähinnä sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (321/1969).

Pykälässä sakosta säädetty koskisi myös uhkasakkoa. Sakon tavoin myös uhkasakko voidaan muuntaa vankeudeksi.

2 momentti. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan 9 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetään, että tuomitun yhteisöskakon täytäntöönpano raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Vastaava säännös sijoitettaisiin 13 §:ään. Yhteisösakko rinnastuisi täytäntöönpanon vanhentumisen kannalta sakkoon.

14 §. Menettämisseuraamuksen raukeaminen

Ehdotuksen mukaan menettämisseuraamus raukeaisi kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Määräaika olisi nykyisen lain mukainen. Kymmenen vuoden määräaika koskee myös yleistä saamisoikeyden vanhentumista. Koska menettämisseuraamukseen ei liity sakon muuntorangaistuksen tapaista uhkaa, määräaika on syytä asettaa sakon vanhentumisaikaa pitemmäksi.

Kuten edellä 9 §:n yhteydessä todettiin, ehdotetut menettämisseuraamukset koskevat vanhentumissäännökset perustuvat nykyisin voimassa oleviin säännöksiin. Menettämisseuraamuksia koskevia säännöksiä uudistet-

taessa myös vanhentumissäännöksiä tultaneen tältä osin muuttamaan uudelleen.

Yhdenmukaisesti 9 §:n ja myös voimassa olevan lain kanssa säädettäisiin, että jos menettämisseuraamus koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamus ei raukea.

15 §. Ulosmittauksen vaikutus

Jos 13 ja 14 §:ssä tarkoitetun täytäntöönpanon toteuttamiseksi on vanhentumisajan kuluessa toimitettu ulosmittaus, ulosmittauksen saisi saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta. Mikäli siis sakon, yhteisösakon tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpano ehtii vanhentumisajan kuluessa niin pitkälle, että sen suorittamiseksi on jo toimitettu omaisuuden ulosmittaus, vanhentumisajan kulumisen loppuun ei estäisi ulosmitattua omaisuutta koskevan täytäntöönpanon loppuun saattamista.

16 §. Kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon

Tuomitun kuolema ei sinänsä estä taloudellisten seuraamusten kohdistamista hänen omaisuuteensa. Pykälässä ehdotettu tätä koskeva lainsäädäntö on voimassa olevien säännösten mukainen. Esille ei ole tullut tarvetta muuttaa nykyistä sääntelyä.

1 momentti. Ehdotuksen mukaan sakko-rangaistus ja uhkasakko raukeavat tuomitun kuollessa. On kohtuullista, että rangaistus kohdistuu vain rikoksenteikijään eikä hänen oikeudenomistajiinsa. Poikkeuksena olisivat ne tapaukset, joissa ulosmittaus sakkojen suorittamiseksi on tapahtunut tuomitun eläessä. Täytäntöönpano voitaisiin tuomitun kuoltua suorittaa loppuun sen omaisuuden osalta, joka ulosmittauksella on erotettu tuomitun omaisuudesta.

2 momentti. Rikoksenteikijän tai muun menettämisseuraamuksesta vastuussa olevan henkilön kuoltua seuraamus olisi tuomittava kuolinpesän varoista, jollei menetetyksi tuomitseminen olisi kohtuutonta.

Menettämisseuraamus voi ensinnäkin kohdistua rikoksen tuottamaan taloudelliseen hyötyyn. Säännöksen tarkoitus huomioon ottaen ei voitane hyväksyä, että rikoksenteikijän tai muun hyödyn saaneen henkilön kuoltua rikoksesta hyötyisivät hänen oikeu-

denomistajansa. Joissain tapauksissa voi kuitenkin olla kohtuutonta tuomita tällainen seuraamus kuolinpesän varoista. Rikoksenteikijä on esimerkiksi voinut käyttää saamansa laittoman hyödyn täysin omiin tarkoituksiinsa, jolloin hänen oikeudenomistajansa eivät ole hyötäneet eivätkä tule myöhemminkään hyötymään hänen rikoksestaan.

Rikoksen tuottaman hyödyn lisäksi menettämisseuraamus voi nykyisen lainsäädännön mukaan kohdistua rikosentekovälineeseen sekä eräiden erityissäännösten mukaisesti rikoksen tuotteeseen ja rikosesineeseen. Muissakin tilanteissa kuin hyötyä konfiskoitaessa menettämisseuraamus on useimmiten sellainen, että sitä koskevan vaateen toteuttaminen myös kuolinpesän osakkaita vastaan näyttää tarpeelliselta. Esimerkiksi sellaista omaisuutta, jonka hallussapito on rangaistavaa, ei ole syytä jättää kuolinpesänsä haltuun.

3 momentti. Pykälän 2 momentti koskee tapauksia, joissa rikoksenteikijä tai muu seuraamuksesta vastuussa oleva henkilö on kuollut jo ennen kuin oikeudenkäynti on aloitettu. Samoin se koskee tapauksia, jolloin kyseinen henkilö on kuollut oikeudenkäynnin kestäessä ja kuolinpesän osakkaat ovat tulleet hänen sijaansa oikeudenkäyntiin vastaajiksi. On kuitenkin mahdollista, varsinkin kuolemantapauksen sattuessa asian ollessa vireillä muutoksenhakuasteessa, että tuomioistuimien ei saa tietoa vastaajan kuolemasta eikä näin ollen käytännössä voisi soveltaa 2 momentin säännöksiä. Mahdollista on sekin, että henkilö kuolee vasta tuomion antamisen jälkeen. Jollei rikoksenteikijän oikeudenomistajilla olisi silloin enää mahdollisuutta hakea muutosta menettämistä koskevaan tuomioon tai mikäli he tietämättöminä kuolinpesän asioista eivät ehtisi tuota oikeuttaan käyttää ajoissa, tuomio tulotaisiin panemaan täytäntöön kuolinpesästä. Kuolinpesän osakkaiden asema ei saisi muodostua erilaiseksi riippuen siitä, onko menettämisseuraamuksesta vastuussa oleva kuollut ennen menettämisseuraamusta koskevan tuomion antamista vai sen jälkeen. Kuolinpesän osakkailla tuleekin olla oikeus saattaa tutkittavaksi kysymys, onko tuomittu menettämisseuraamus pantava täytäntöön vai onko se raukeava.

Ehdotettu 3 momentti sisältäisi säännöksen siitä, että jos menettämisseuraamukseen tuomittu on kuollut, täytäntöönpano on kohdistettava hänen kuolinpesäänsä. Kuolinpesän osakkailla olisi kuitenkin oikeus kolmen

kuukauden kuluessa siitä, kun tuomion täytäntöönpanemiseksi on ulosmitattu kuolinpesän omaisuutta tai sanottua omaisuutta on otettu valtion haltuun, saattaa jutun ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen ratkaistavaksi, onko täytäntöönpano raukeava siitä syystä, että menettämistä on pidettävä ilmeisesti kohtuuttomana.

17 §. Viittaussäännös

Pykälä sisältäisi viittaussäännökset niihin vanhentumissäännöksiin, joita sisältyy ehdollisesta rangaistuksesta annettuun lakiin, rangaistusmääräysmenettelystä annettuun lakiin, rikesakkolakiin ja sotilaskurinpitolakiin. Viittaus koskisi sellaisia lakeja, joissa säädetään rikoslaissa tarkoitetuista rangaistuksista, mutta joiden sisältämät vanhentumissäännökset on selvyiden vuoksi syytä säilyttää asianomaisessa laissa.

9 luku. Oikeushenkilön rangaistusvastuusta

9 §. Vanhentuminen

Säännös oikeushenkilön rangaistusvastuun vanhentumisesta siirretään ehdotuksen mukaan vanhentumista koskevaan rikoslain lukuun, joten pykälä voidaan kumota.

48 luku. Ympäristörikoksista

8 §. Vanhentuminen

Nykyisessä 8 §:ssä säädetään, että muiden ympäristörikosten kuin ympäristörikkomuksen lyhin vanhentumisaika on kymmenen

vuotta. Ympäristörikosten vanhentumista koskeva lähes vastaava säännös sisällytettiin 8 luvun 1 §:n 4 momenttiin. Sen vuoksi 8 § kumottaisiin.

1.2. Laki yhdyskuntapalvelusta

5 §. Täytäntöönpanon ajankohta. Säännösyhdyskuntapalvelun raukeamisesta on pykälän 3 momentissa. Vastaava säännös sijoitetaan vanhentumista koskevaan rikoslain lukuun, joten 3 momentti voidaan kumota.

1.3. Laki ehdollisesta rangaistuksesta

8 §. Pykälässä säädetään täytäntöönpanon raukeamiseen johtavan ajan laskemisesta, jos ehdollinen rangaistus määrätään pantavaksi täytäntöön. Vastaava säännös sisältyisi rikoslain 8 luvun 12 §:ään, joten pykälä kumottaisiin.

2. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista ei aiheudu sellaisia muutoksia, että ne edellyttäisivät laajaa koulutus- ja tiedotustarvetta. Keskeinen uudistus on mahdollisuus jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa. Jotta tuo uudistus saadaan tehokkaasti toteutumaan, lainmuutosten voimaantuloa ei ole syytä lykätä kovin pitkälle. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 8 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja
kumotaan 9 luvun 9 § ja 48 luvun 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 9 § laissa 743/1995 ja 48 luvun 8 § laissa 578/1995, seuraavasti:

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

Oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu.

Syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,

2) kymmenessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta,

3) viidessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta, ja

4) kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta tai sakkoa.

Ankarimmalla rangaistuksella tarkoitetaan sitä rangaistusta, joka tekoon sovellettavassa rangaistussäännöksessä on säädetty enimmäisrangaistukseksi.

Virkarikosten ja julkisyhteisön työntekijän rikosten lyhin vanhentumisaika on viisi vuotta. Ympäristön turmelemisen, luonnon-suojelurikoksen ja rakennussuojelurikoksen vanhentumisaika on kymmenen vuotta.

2 §

Syyteoikeuden vanhentumisaajan alkaminen

Edellä 1 §:ssä mainitut ajat lasketaan ri-

koksen tekopäivästä. Jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä.

Jos rikolliseen tekoon sisältyy lainvastaisen asiointilan ylläpitäminen, syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa vasta sellaisen tilan päättymisestä.

Syyteoikeus osallisuudesta rikokseen alkaa vanhentua samana päivänä kuin syyteoikeus päteosta.

3 §

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

Syyte katsotaan vanhentumisaajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti saapuvilla ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syyte peruutetaan, ei katkaise syyteoikeuden vanhentumista.

4 §

Syyteoikeuden vanhentumisaajan jatkaminen

Syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan hakemuksesta jatkaa yhdellä vuodella, jos

1) rikoksen esitutkinta vaatii erityisiä, aikaa vieviä tutkintatoimenpiteitä, joiden vuoksi tutkinta olisi vanhentumisaajan päättyessä selvästi keskeneräinen,

2) rikoksesta vastaajaksi haastettava pakollee eikä hänelle sen vuoksi ilmeisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisajan päättymistä tai

3) erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisajan jatkamista.

5 §

Menettely syyteoikeuden vanhentumisajaa jatkettaessa

Syyteoikeuden vanhentumisajan jatkamisesta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen. Hakemuksen vanhentumisajan jatkamisesta voi tehdä virallinen syyttäjä. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ennen vanhentumisajan päättymistä.

Vanhentumisajan jatkamista koskeva hakemus on otettava tuomioistuimen käsiteltäväksi viipymättä. Se voidaan käsitellä käräjäoikeudessa, jossa on yksin puheenjohtaja.

Jos on ilmeistä, että tiettyä henkilöä tullaan syyttämään rikoksesta, jota 4 §:n 1 tai 3 kohdan perusteella tehty hakemus vanhentumisajan jatkamisesta koskee, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksesta, mikäli se on hankaluudetta mahdollista.

Hakemuksen johdosta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa kannella ylemmälle tuomioistuimelle kolmessakymmenessä päivässä. Kantele on käsiteltävä kiireellisenä.

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Oikeus tuomita rangaistus rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu.

Rangaistusta muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta ei saa tuomita, kun 2 §:ssä mainitusta päivästä on kulunut

1) kolmekymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määräajaksi yli kahdeksan vuoden,

2) kaksikymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoa.

Tuomittu rangaistus raukeaa, jos sitä kos-

keva tuomio ei ole tullut täytäntöönpanokelpoiseksi ennen 2 momentissa tarkoitettun ajan täyttymistä.

7 §

Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentuminen

Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentumisajaksi on sama kuin vaateen perusteena olevan rikoksen vanhentumisajaksi. Lyhin vanhentumisajaksi on kuitenkin viisi vuotta.

8 §

Asetetun uhkasakon vanhentuminen

Tuomioistuimen oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asettama uhkasakko vanhentuu kahdessa vuodessa uhkasakon asettamisesta.

9 §

Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Menettämisseuraamusta ei saa tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. Jos menettämiskaatus koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämiskaatus ei vanhennu.

10 §

Vankeusrangaistuksen raukeaminen

Elinkautinen vankeusrangaistus ei raukeaa. Määräaikainen vankeusrangaistus raukeaa, jollei rangaistuksen täytäntöönpano ole lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä laskettuna alkanut

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rangaistus on yli kahdeksan vuotta,

2) viidessätoista vuodessa, jos rangaistus on yli neljä ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenessä vuodessa, jos rangaistus

on yli vuoden ja enintään neljä vuotta, ja
4) viidessä vuodessa, jos rangaistus on enintään vuosi.

Sakon muuntorangaistus raukeaa, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

11 §

Yhdyskuntapalvelun raukeaminen

Yhdyskuntapalvelu raukeaa samoin kuin sitä vastaava vankeusrangaistus.

12 §

Täytäntöönpanon raukeaminen eräissä tapauksissa

Jos vankeusrangaistuksen, yhdyskuntapalvelun tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaan vapautteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa, täytäntöönpanon jatkamisessa on vastaavasti sovellettava 10 ja 11 §:n säännöksiä. Määräaikaisen vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun raukeamiseen johtava aika määräytyy jäljellä olevan rangaistuksen mukaan, ja jos useita rangaistuksia on niitä täytäntöönpanossa laskettu yhteen, yhteenlasketusta rangaistuksesta jäljellä olevan ajan mukaan. Aika on laskettava keskeytymispäivästä ja, mikäli ehdonalaan vapaus on määrätty menetetyksi tai ehdollinen rangaistus pantavaksi täytäntöön, siitä päivästä, jona menettämistä tai täytäntöönpanoa koskeva lainvoiman saanut tuomio annettiin.

13 §

Sakkorangaistuksen raukeaminen

Sakkorangaistus raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä, jollei sakotetulle ole sitä ennen määrätty muuntorangaistusta. Jos muuntorangaistus on määrätty, on sakotetulla oikeus mainitun ajan kuluttuakin maksaa sakko niin kuin siitä erikseen säädetään. Edellä sakosta säädetty koskee myös tuomittua uhkasakkoa.

Tuomittu yhteisösakko raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

14 §

Menettämisseuraamuksen raukeaminen

Menettämisseuraamus raukeaa kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Jos menettämisseuraamus koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamus ei raukeaa.

15 §

Ulosmittauksen vaikutus

Jos 13 ja 14 §:ssä tarkoitetun täytäntöönpanon toteuttamiseksi on vanhentumisajan kuluessa toimitettu ulosmittaus, täytäntöönpanon saa saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

16 §

Kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon

Sakkorangaistus ja uhkasakko raukeavat tuomitun kuollessa. Täytäntöönpanon, jonka toteuttamiseksi on tuomitun eläessä toimitettu ulosmittaus, saa kuitenkin saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

Rikoksenteikijän tai muun menettämisseuraamuksesta vastuussa olevan henkilön kuoltua on seuraamus tuomittava kuolinpesän varoista, jollei menetetyksi tuomitseminen olisi kohtuutonta.

Jos menettämisseuraamukseen tuomittu on kuollut, täytäntöönpano on kohdistettava hänen kuolinpesäänsä. Kuolinpesän osakkaila on kuitenkin oikeus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomion täytäntöönpanemiseksi on ulosmitattu kuolinpesän omaisuutta tai sanottua omaisuutta on otettu valtiosta haltuun, saattaa jutun ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen ratkaistavaksi, onko täytäntöönpano raukeava siitä syystä, että menettämistä on pidettävä ilmeisesti kohtuuttomana.

17 §

Viittaussäännös

Ehdollisen rangaistuksen raukeamisesta

säädetään ehdollisesta rangaistuksesta annetussa laissa (135/1976).

Vanhentumisesta rangaistusmääräysmenettelyssä säädetään rangaistusmääräysmenettelystä annetussa laissa (692/1993). Rikesakon raukeamisesta säädetään rikesakkoissa (66/1983).

Sotilaalle ja muulle rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle tuomittavan kurinpitorangaistuksen vanhentumisesta säädetään sotilaskurinpitolaissa (331/1983).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

2.

Laki

yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 5 §:n 3 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

3.

Laki**ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan ehdollisesta rangaistuksesta 13 päivänä helmikuuta 1976 annetun lain (135/1976) 8 §.	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .

Helsingissä 18 päivänä kesäkuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

1.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 8 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja
kumotaan 9 luvun 9 § ja 48 luvun 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 9 § laissa 743/1995 ja 48 luvun 8 § laissa 578/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

Vanhentumisesta

1 §

1 §

Syyteoikeuden vanhentuminen

Rangaistusta ei saa tuomita, ellei syytettä ole nostettu

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on vapausrangaistusta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,

2) kymmenessä vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta yli kahden vuoden ja enintään kahdeksan vuotta,

3) viidessä vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta yli vuoden ja enintään kaksi vuotta, ja

4) kahdessa vuodessa, jos kovin rangaistus on vapausrangaistusta enintään vuosi tai sakkoa.

Syyteoikeus rikoksesta, josta säädetty kovin rangaistus on elinkautinen vapausrangaistus, ei vanhennu.

Edellä mainitulla kovimmalla rangaistuksella tarkoitetaan sitä rangaistusta, joka tapaukseen sovellettavassa rangaistussäännöksessä on *asiassa ilmenevien seikkojen vallitessa tehdystä rikoksesta* säädetty enimmäisrangaistukseksi.

Mitä edellä on säädetty koskee myös vir-

Oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu.

Syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty *ankarin* rangaistus on *vankeutta* määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,

2) kymmenessä vuodessa, jos *ankarin* rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta *vankeutta*,

3) viidessä vuodessa, jos *ankarin* rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta *vankeutta*, ja

4) kahdessa vuodessa, jos *ankarin* rangaistus on enintään vuosi *vankeutta* tai sakkoa.

Ankarimmalla rangaistuksella tarkoitetaan sitä rangaistusta, joka tekoon sovellettavassa rangaistussäännöksessä on säädetty enimmäisrangaistukseksi.

Virkarikosten ja julkisyhteisön työntekijän rikosten lyhin vanhentumisaika on viisi vuotta. *Ympäristön turmelemisen, luonnon-suojelurikoksen ja rakennussuojelurikoksen* vanhentumisaika on kymmenen vuotta.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

karikosta, kuitenkin siten, että sellaisen rikoksen lyhin vanhentumisaika on viisi vuotta.

2 §

Syyte katsotaan nostetuksi, kun syytettävä on laillisesti kutsuttu vastaamaan tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti saapuvilla ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syytettä ei jatketa, on vanhentumisen kannalta merkityksetön.

3 §

Edellä 1 §:ssä mainitut ajat lasketaan rikoksen tekopäivästä. Jos määrätty seuraus on edellytyksenä teon rangaistavuudelle, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä.

Jos syytettä ei saa nostaa ennen kuin avio-
liiton peruutumisesta on haettu, aika lasketaan peruutumisesta koskevan kanteen nostamispäivästä.

4 §

Jos sama teko käsittää useita rikoksia, rangaistuksen saa tuomita kaikista rikoksista niin kauan kuin sen saa tuomita jostakin niistä.

(uusi)

3 §

Syyteoikeuden vanhentumisen katkeaminen

Syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti saapuvilla ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Syytteen nostaminen jutussa, joka sittemmin jää tutkimatta tai jossa syyte peruutetaan, ei katkaise syyteoikeuden vanhentumista.

2 §

Syyteoikeuden vanhentumisajan alkaminen

Edellä 1 §:ssä mainitut ajat lasketaan rikoksen tekopäivästä. Jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä.

Jos rikolliseen tekoon sisältyy lainvastaisen asiointilan ylläpitäminen, syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa vasta sellaisen tilan päättymisestä.

Syyteoikeus osallisuudesta rikokseen alkaa vanhentua samana päivänä kuin syyteoikeus pääteosta.

(jää pois)

4 §

Syyteoikeuden vanhentumisajan jatkaminen

Syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan hakemuksesta jatkaa yhdellä vuodella, jos

1) rikoksen esitutkinta vaatii erityisiä, aikaa vieviä tutkintatoimenpiteitä, joiden vuoksi tutkinta olisi vanhentumisajan päättyessä selvästi keskeneräinen,

2) rikoksesta vastaajaksi haastettava pakoi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lee eikä hänelle sen vuoksi ilmeisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisajan päättymistä tai

3) erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisajan jatkamista.

5 §

Menettely syyteoikeuden vanhentumisaikaa jatkettaessa

(uusi)

Syyteoikeuden vanhentumisajan jatkamisesta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen. Hakemuksen vanhentumisajan jatkamisesta voi tehdä virallinen syyttäjä. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ennen vanhentumisajan päättymistä.

Vanhentumisajan jatkamista koskeva hakemus on otettava tuomioistuimen käsiteltäväksi viipymättä. Se voidaan käsitellä käräjäoikeudessa, jossa on yksin puheenjohtaja.

Jos on ilmeistä, että tiettyä henkilöä tullaan syyttämään rikoksesta, jota 4 §:n 1 tai 3 kohdan perusteella tehty hakemus vanhentumisajan jatkamisesta koskee, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksista, mikäli se on hankaluudetta mahdollista.

Hakemuksen johdosta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa kannella ylemmälle tuomioistuimelle kolmessakymmenessä päivässä. Kantele on käsiteltävä kiireellisenä.

5 §

Mistään rikoksesta, josta on säädetty muu kuin rangaistus kuin elinkautinen vapausrangaistus, rangaistusta ei saa tuomita kolmenkymmenen vuoden kuluttua tai, jos rikoksesta säädetty kovin rangaistus on vapausrangaistusta enintään kaksi vuotta, viirantoimituksesta erottaminen tai sakkoa, viidentoista vuoden kuluttua 3 §:ssä mainitusta päivästä.

6 §

Rangaistuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Oikeus tuomita rangaistus rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, ei vanhennu.

Rangaistusta muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua rikoksesta ei saa tuomita, kun 2 §:ssä mainitusta päivästä on kulunut

1) kolmekymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määrääjäksi yli kahdeksan vuoden,

2) kaksikymmentä vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tuomittu rangaistus raukeaa, jos sitä koskeva tuomio ei ole tullut täytäntöönpanokelpoiseksi ennen 2 momentissa tarkoitetun ajan täyttymistä.

7 §

Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentuminen

(ks. 9 luvun 9 §)

Yhteisösakkoa koskevan vaateen vanhentumisaika on sama kuin vaateen perusteena olevan rikoksen vanhentumisaika. Lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta.

6 §

Kun virallinen syyttäjä ei saa tehdä syytettyä rikoksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi, rangaistusta ei saa tuomita, ellei asianomistaja ole nostanut syytettä tai esittänyt syyttämispyyntöä yhdessä vuodessa siitä päivästä, jolloin hän sai tiedon rikoksesta ja sen tekijästä.

Jos asianomistaja on kuollut 1 momentissa mainitun ajan kuluessa nostamatta syytettä tai esittämättä syyttämispyyntöä, taikka jos asianomistaja ei ennen kuolemaansa ollut saanut tietoa rikoksesta ja sen tekijästä, rangaistusta 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta ei saa tuomita, ellei asianomistajan puoliso, lapset, vanhemmat tai sisarukset ole nostaneet syytettä tai esittäneet syyttämispyyntöä yhdessä vuodessa asianomistajan kuolinpäivästä. Jos asianomistaja on tahtonut, että syytettä ei tehdä, ei syytettä saa mainittujen omaisten toimesta nostaa.

Jos rikos, joka aikaisemman lain mukaan oli virallisen syytteen alainen, on uuden lain mukaan muuttunut sellaiseksi kuin 1 momentissa tarkoitetaan, tässä pykälässä säädetty aika lasketaan aikaisintaan siitä päivästä, jolloin uusi laki tuli voimaan.

Rangaistusta ei tässä pykälässä tarkoitettua rikoksesta kuitenkaan saa tuomita 1 ja 5 §:ssä mainitun vanhentumisajan kuluttua.

(jää pois)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Asetetun uhkasakon vanhentuminen

(uusi)

Tuomioistuimen oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi asettama uhkasakko vanhentuu kahdessa vuodessa uhkasakon asettamisesta.

7 §

9 §

Menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävä vanhentuminen

Menettämisseuraamusta ei saa tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. *Menettämisseuraamusta koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta.* Mikäli menettämisseuraamusta koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamusta ei vanhennu.

Menettämisseuraamusta ei saa tuomita, mikäli teosta ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta. *Jos menettämisseuraamusta koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamusta ei vanhennu.*

8 §

Rangaistusmääräyksen ratkaistavaksi saatetun vaatimuksen vanhentumisesta on säädetty erikseen.

(jää pois, ks. 17 §)

9 §

10 §

Vankeusrangaistuksen raukeaminen

Tuomittu vapausrangaistus raukeaa, jollei rangaistuksen täytäntöönpano ole alkanut jäljempänä mainitussa ajassa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä,

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rangaistus on määräaikainen ja yli kahdeksan vuotta,

2) viidessätoista vuodessa, jos rangaistus on yli neljä ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenessä vuodessa, jos rangaistus on yli vuoden ja enintään neljä vuotta, ja

4) viidessä vuodessa, jos rangaistus on enintään vuosi.

Elinkautinen vapausrangaistus ei vanhennu.

Sakon muuntorangaistus raukeaa, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. *Jos lykkäytymään määrätty sakon*

Elinkautinen vankeusrangaistus ei raukea.

Määräaikainen vankeusrangaistus raukeaa, jollei rangaistuksen täytäntöönpano ole lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä laskettuna alkanut

1) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rangaistus on yli kahdeksan vuotta,

2) viidessätoista vuodessa, jos rangaistus on yli neljä ja enintään kahdeksan vuotta,

3) kymmenessä vuodessa, jos rangaistus on yli vuoden ja enintään neljä vuotta, ja

4) viidessä vuodessa, jos rangaistus on enintään vuosi.

Sakon muuntorangaistus raukeaa, jollei sen täytäntöönpano ole alkanut kolmessa vuodessa lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

Voimassa oleva laki

muuntorangaistus on määrätty pantavaksi täytäntöön, edellä mainittu aika on luettava siitä päivästä, jona täytäntöönpanotavaksi määräämistä koskeva lainvoiman saanut tuomio annettiin.

10 §

Jos vapausrangaistuksen tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaiseen vapauteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa, täytäntöönpanon jatkamisessa on 9 §:n säännöksiä vastaavasti sovellettava. Määräaikaisen vapausrangaistuksen osalta vanhentumisaika määräytyy jäljellä olevan rangaistuksen mukaan ja, jos useita rangaistuksia on niitä täytäntöönpanossa laskettu yhteen, yhteenlasketusta rangaistuksesta jäljellä olevan ajan mukaan. Vanhentumisaika on laskettava keskeytymispäivästä ja, mikäli ehdonalaisten vapaus on määrätty menetetyksi, siitä päivästä, jona menettämistä koskeva lainvoiman saanut päätös annettiin.

11 §

Tuomitun sakon täytäntöönpano raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Jos muuntorangaistus on määrätty, on sakotetulla oikeus vanhentumisaajan kuluttuakin maksaa sakko niin kuin siitä on erikseen säädetty. Mitä edellä on sakosta säädetty, koskee myös tuomittua uhkasakkoa.

Ehdotus

11 §

Yhdyskuntapalvelun raukeaminen

Yhdyskuntapalvelu raukeaa samoin kuin sitä vastaava vankeusrangaistus.

12 §

Täytäntöönpanon raukeaminen eräissä tapauksissa

Jos vankeusrangaistuksen, yhdyskuntapalvelun tai sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpano on keskeytynyt tai ehdonalaiseen vapauteen päästetty on määrätty menettämään vapautensa, täytäntöönpanon jatkamisessa on vastaavasti sovellettava 10 ja 11 §:n säännöksiä. Määräaikaisen vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun raukeamiseen johtava aika määräytyy jäljellä olevan rangaistuksen mukaan, ja jos useita rangaistuksia on niitä täytäntöönpanossa laskettu yhteen, yhteenlasketusta rangaistuksesta jäljellä olevan ajan mukaan. Aika on laskettava keskeytymispäivästä ja, mikäli ehdonalaisten vapaus on määrätty menetetyksi tai ehdollinen rangaistus pantavaksi täytäntöön, siitä päivästä, jona menettämistä tai täytäntöönpanoa koskeva lainvoiman saanut tuomio annettiin.

13 §

Sakkorangaistuksen raukeaminen

Sakkorangaistus raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä, jollei sakotetulle ole sitä ennen määrätty muuntorangaistusta. Jos muuntorangaistus on määrätty, on sakotetulla oikeus mainitun ajan kuluttuakin maksaa sakko niin kuin siitä erikseen säädetään. Edellä sakosta säädetty koskee myös tuomittua uhkasakkoa. Tuomittu yhteisösakko raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

12 §

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano raukeaa kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Jos menettämisseuraamus koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamus ei vanhennu.

13 §

Sen estämättä, mitä edellä 11 ja 12 §:ssä on säädetty, saa täytäntöönpanon, jos sen toteuttamiseksi on vanhentumisajan kuluessa toimitettu ulosmittaus, saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

14 §

Tuomittu sakko ja uhkasakko raukeaa tuomitun kuollessa. Täytäntöönpanon, jonka toteuttamiseksi on tuomitun eläessä toimitettu ulosmittaus, saa kuitenkin saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

15 §

Rikoksenteikijän tai muun menettämisseuraamuksesta vastuussa olevan henkilön kuoltua on seuraamus tuomittava kuolinpesän varoista, ellei menetetyksi tuomitsemisen ilmeisesti ole kohtuutonta.

Jos menettämisseuraamukseen tuomittu on kuollut, täytäntöönpano on kohdistettava hänen kuolinpesäänsä. Kuolinpesän osakkaila on kuitenkin oikeus viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomion täytäntöönpanemiseksi on ulosmitattu kuolinpesän omaisuutta tai sanottua omaisuutta on otettu valtion haltuun, saattaa jutun ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen ratkaistavaksi, onko täytäntöönpano raukeava siitä syystä, että menettämistä on ilmeisesti pidettävä kohtuuttomana.

14 §

Menettämisseuraamuksen raukeaminen

Menettämisseuraamus raukeaa kymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Jos menettämisseuraamus koskee sellaista esinettä tai ainetta, jonka sen erityisen laadun tai ominaisuuksien vuoksi ja muut asiassa ilmenevät seikat huomioon ottaen on syytä varoa joutuvan rikolliseen käyttöön, menettämisseuraamus ei raukeaa.

15 §

Ulosmittauksen vaikutus

Jos 13 ja 14 §:ssä tarkoitetun täytäntöönpanon toteuttamiseksi on vanhentumisajan kuluessa toimitettu ulosmittaus, täytäntöönpanon saa saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

16 §

Kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon

Sakkorangaistus ja uhkasakko raukeavat tuomitun kuollessa. Täytäntöönpanon, jonka toteuttamiseksi on tuomitun eläessä toimitettu ulosmittaus, saa kuitenkin saattaa loppuun ulosmitatun omaisuuden osalta.

Rikoksenteikijän tai muun menettämisseuraamuksesta vastuussa olevan henkilön kuoltua on seuraamus tuomittava kuolinpesän varoista, jollei menetetyksi tuomitsemisen olisi kohtuutonta.

Jos menettämisseuraamukseen tuomittu on kuollut, täytäntöönpano on kohdistettava hänen kuolinpesäänsä. Kuolinpesän osakkaila on kuitenkin oikeus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomion täytäntöönpanemiseksi on ulosmitattu kuolinpesän omaisuutta tai sanottua omaisuutta on otettu valtion haltuun, saattaa jutun ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen ratkaistavaksi, onko täytäntöönpano raukeava siitä syystä, että menettämistä on pidettävä ilmeisesti kohtuuttomana.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Rikoksella saadun taloudellisen hyödyn menettämisseuraamusta ei saa hyödyn yksinkertaisen määrän ylittävältä osalta tuomita eikä panna täytäntöön menettämisseuraamuksesta vastuussa olevan tai siihen tuomitun kuolinpesän varoista.

17 §

Viittaussäännös

(uusi)

Ehdollisen rangaistuksen raukeamisesta säädetään ehdollisesta rangaistuksesta annetussa laissa (135/1976).

Vanhentumisesta rangaistusmääräysmenetelyssä säädetään rangaistusmääräysmenetelystä annetussa laissa (692/1993). Rikesakon raukeamisesta säädetään rikesakko-laissa (66/1983).

Sotilaalle ja muulle rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle tuomittavan kurinpitorangaistuksen vanhentumisesta säädetään sotilaskurinpitolaissa (331/1983).

9 luku

Oikeushenkilön rangaistusvastuusta

9 §

Vanhentuminen

Jos rikoksentekijälle ei vanhentumisen vuoksi saa tuomita rangaistusta, ei myöskään oikeushenkilöä, jonka puolesta tai hyväksi hän on toiminut, saa tuomita rangaistukseen. Yhteisösakkoa koskevan vaateen lyhin vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta.

Tuomitun yhteisösakon täytäntöönpano raukeaa viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä.

(kumotaan, ks. 8 luvun 7 § ja 13 §:n 2 mom.)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

48 luku

Ympäristörikoksista

8 §

Vanhentuminen

Muiden ympäristörikosten kuin ympäristörikkomuksen lyhin vanhentumisaika on kymmenen vuotta.

(kumotaan, ks. 8 luvun 1 §:n 4 mom.)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

2.

Laki**yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Täytäntöönpanon ajankohta

Yhdyskuntapalvelu raukeaa samoin kuin sitä vastaava vankeusrangaistus rikoslain 8 luvun mukaan.

(kumotaan, ks. rikoslain 8 luvun 11 §)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

3.

Laki**ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Jos ehdollinen rangaistus on määrätty pantavaksi täytäntöön, on rikoslain 8 luvun 9 §:ssä mainittu aika laskettava täytäntöönpanoa koskevan lainvoimaisen tuomion antamispäivästä.

(kumotaan, ks. rikoslain 8 luvun 12 §)

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta . _____